

Mahjas Weefis

Nr. 47.

Rigā, 24. novembrī 1910. g.

55. gada gabjums.

Bagatības likums.

Drisona Sweta Mardena.

Garš padara meesū bagatāku.

Schelspirs.

Weens no bištamateem nogidumeem, kas nošpeesch zilweka garu, ir tas, ka semei neesot deesgan mantas preeesch wiſeem, un ka leelakai datai zilweku wajagot palitt nabageem, lai nedaufsi d.ſchi waretu buht bagati.

Te nedrihſt runat par nabadſibu. Schahdu prahtulu reif pahrsteigts laſſju lahdā Rujorkas weikalā. Es pats ſew teizu: ſcheem laudim ſekmejas, tapeh3 ka wini ſekmes ſagaيدا; wini nabadſibu it weenkahrſchi nemas neatſihs un nepad neteiks, ka kautka truhtu.

Kā padara par iſtenibu kautko domatu, idealu? Zaur to, ka pastahwigi turas pee demam, ka tas jau notizis. Kā eeguhſt bagatibu? Kad pastahwigi par to domā, tad jo beeschi pats ſew ſala: „Wiſs ir mans, kas manam tehnam ir. Tas kungs ir mans gans un man netruhts neneeka.“ Ja ſchee wahrdi ir pateeſiba — un meh3 ſinam, ka wini ir pateeſiba — tad jekturſch truhtums muhſu dſihwē ir kautkas, kam nebuhs buht.

Bagatības pamata likums atrodas muhſu neſchſiramā weenibā ar wiſuma radoscho ſpehtu. Kad meh3 pilnigi atſiſtam ſchās weenibas pateeſibu, tad mums neta newar truht. Tikai tās domas, ka meh3 eſam ſchſirti no tās waras, kura muhs radijuſe, kauj eelſch mums pazeltees beſpalihdſibas ſajuhtai.

Bet kamehr meh3 paſchi ſew wellkam robeschas zaur eedomibu, ka meh3 wiſumā eſot atſchelti un beſatteezigi radijumi — ka mums ar leelo raſchigo un wiſur peeteelofcho energiju neesot nekahds ſakars, tikai tee nedaudſee tā ſauktee „laimigee“ warot peedalitees pee winas un winas mantam — tikmehr bagatiba mums ſinams newar peepuhſt, lai gan ta ir muhſu likumigs raſchojums.

Bet no kureenes zehluſchās tās pagalam nepareišās domas, ka ſchis mantas warot peederet tikai daſcheem nedaudſeem, kuri trakajā zihnā to deht paleek uſwaretaji? No druhmās tizibas, ka neesot eepheh3jams wiſeem buht bagateem un laimigeem, tapeh3 ka preeesch wiſeem to neesot deesgan. Bet ſchis uſſtats ir nahwe wiſam progrefam tiklab preeesch atſewiſchka zilweka kā preeesch wiſas zilwezes.

Tā to Rabitajs it nebuht naw wehlejees. Wiſch naw paſaulē radijis neſkaitamus tubſtoſchus, lai teem eerahditu tikai ſchauri eerobeschotu daudſumu mantas. To tizet noſihmē, ka wiſch nebuhtu ſpeh3jigs, wiſeem ſagahdat bagatibu. Pilneſtibā ir wiſs tas, ko ween zilweki weh3as un lahro, ja ween tas ir kas labs.

Remſim wiſnepeezeeſchamato — baribu. Meh3 wehl lahgā neeſam eefahluſchi iſmantot wiſas tās neaprobeſchotās eepheh3jamibas, lahdas atrodas muhſu ſemē. Ar baribu apgahdat wiſus ſchis paſaulē dakas eedſihwotajus ſpehtu waj Tefahas walſts ween. Kas uſ apgehru ſihmejas, tad neiſtrahdata materiala ir deesgan ko winus wiſus „eetehrpt purpurā un dahrgos linu audeklos“, kā bagatā wiſru lihdsibā. Un tas pats ſalams par it wiſu, kas ween peeder pee dſihwes wajadſibam un iſpuſchtoſchanas.

Kad walſiwju ſwejneeku kugi Rubedfordas oſtā guleja beſdarba, tapeh3 ka gandrihs wiſi wali bija iſnihzinati, tad Amerikā baiſojās, ka nu wajadſeschot wiſeem ſehdet tumſā — bet te ſahla jo bagati pluhſt petrolejas arwoti. Kad meh3 ſahlām par to pahrdomat, zil ilgi tee gan tezes, tad ſinatne mums eedewa elektriſko gaiſmu. Un kad atmehogles lahdreij ſahktu palitt knapakas, tad eepheh3jamibas, ſitumu, ſpehtu un gaiſmu eeguhſt kimitſā zekā, ir taiſni neaprobeſchotas.

Tāpat tas ir ar baribu. Lai gan meh3 tagad no druwas eeguhſtam daudſreij wairak nekā agrā, tad tomehr ſinatne

par semkopibu atrodas wehl tikai sahtumā. Semkopibas mahklas ir wehl behrna autos. Mehš patlaban tit sahtam mahžitees, tā slahpekli eeguht no gaisa un ar to mehslot. Kur ween paslatamees, sinatne mums sneeds wisur neisfmetamus krahjumus.

Pasaule tā eefahrtota, ka wiff winā waretu buht bagati un laimigi, ka ifkats waretu dabut it wifu pilnibā, ko ween wina firds eefahro. Muhfu muhscham wajadsetu buht pilditam no atfinas, ka pastahw spehta pahrpilniba, no kura zehlees wifs tagad darbīgais spehts un no kura mehš us wifseem laiteem waram smeltees tit dauds, zif mums wajaga.

Kautkam wajaga buht nepareisam, kad kehniinu kehniina behrneem jamaldas apfahrt tā awim, kuras trenkā wilku bars, kad neisfmetamas bagatibas mantineekeem wajaga raisitees par ifdeenischku maiši, un tad tee no bailem un ruhpem tā teel moziti, ka wini newar atraft nekahdu meeru, kad wini aif neapnifuschas strahdaschanas dšihwibas ustura labad pee paschas dšihwoschanas it nemas neteef.

Mehš esam rabiti laimigeem buht. Ktuhda ir tikai ta, ka mehš netizam bagatibas likumam, ka mehš wifu sawu dšihwi tā sašchaurinam un noslehdsam, ka bagatiba pee mums newar eeplyhst, ar ziteem wahrdeem fatot, ka mehš neeewehrojam peewillfchanas likumu. Bagatiba stahw sem likuma, kuresch tikpat skaidri noteifts tā matematikas likumi: kad mehš pehz ta rihsjojamees, wifs nahf pee mums, kad mehš to pahrlahpyjam, tad nefas nenahf.

Leelakā data zilweku wehl tagad tiz sazensibas likumam, un to ari tura par weenigo eespehjamō weikalu nokahrtofehanu. Bet kad mehš pasibstam un sajuhtam sawu zeescho un eelschejo sakaru ar besgaligās bagatibas spehku, tad itweens truhkums pats no sewis issuhd: tikai sajuhta, ka esam no ta schkirti, pilda muhs ar bailem, tāpat tā behrnu, kas schkirts no sawas mahtes. Bet kad atšihstam, kas schām atschkirtibas sajuhtam ir par zehloni, proti, muhsu nepareisā domaschana, tad ari atradifim atkal zetu, pa kuru saweenotees ar wimu waru. Bateescham leelas sekmes preefsch daudseem zilwekeem tapehz nemas naw eespehjamās, ka wifadas schaubas, raises un bailes aissprostō zetu us wimu garu. Bet bagatiba ne pee weena newar nahft, kura gars ir nospeesis, schauris, schaubigs un netizigs. Zebtura rasme ir positifā, raschiga gara darbs: bet gars, kas slimo ar bailem, schaubam, sawu spehku pahrleeku masas nowehrteschanas, tas ir negatīws un neraschigs gars, kas rasmi padara neespehjamu un atgruhsch atpatat zebturu peeplyhstoschu spehku. Tam naw ne masakās dasas ne ar kahdu bagatibu, un tapehz winsch to ari newar peewillft.

Saprotams, naw neweena zilwela teeschs noluhfs bagatibu, laimi, sekmes no sewis atgruhst, bet wimu gara stahwoflis ir tahds, ka tas to isdara bes wimu gribas.

Zif nabagus muhs padara muhsu schaubas un raises! Neweens gars un neweens prahts naw deesgan stiprs, ka tas spehtu peewillft laimi un labklahjibu, ja wina domas eet gluschī otradi.

Wifa muhsu dšihwes nihkuloschana zetas no tam, ka mehš neefam spehjigi nahft sakaribā ar wifas bagatibas leelo awotu. Zebkuras robejschas, kas muhs sašchaurina, ir zeltas no muhsu paschu gara. Mehš dabunam mas, tapehz ka mehš mas esam praftjuschī un mas sagaidam, tapehz ka mehš baidamees fanemt sawu mantojumu — un muhsu mantojums ir wifs, kas labs. Tā gar muhsu durwim aistef leelakās bagatibas straume, un pee winaš krasteem mehš mirstam badu.

Naw muhsu dabā, ka mums jabuht nabageem, bet mehš sawus spehtus wehrtejam par dauds masus. Ir nepareisās un kaunas domas, ka bagatiba naw preefsch mums nolemta tapehz ween, ka mums ir masaf spehju nekā ziteem, un ka schos zitūs pabalstot liktenis.

Leelakā leeta ir ta, ka mehš bagatibu domajam: tad mehš wimu ari waram peedfihwot. Kad mehš atšihstam, ka mums pehz swescha paliga nebuht newajaga apskatitees, lai wifu eeguhtum, kas mums wajadfigs, ka eelsch mums burbufo deewischkais awots, kas spehj dšefet muhsu slahpes, tad mehš nekahdā finā newaram zeeft nekahdu truhkumu. Waina ir ta, ka „muhsu flats ir apmahzees un aifs preefsch tuhftosch awoteem blakus mums tufnefi“, eelsch mums pascheem, muhsu wisdšitakā eelscheenē, ka muhsu dšihwei now kopibas ar weenmehr pahrplyhstoscho wifu leetu awotu.

War teift, ka mehš no dšihwes dabunam wifu, ap ko grosas muhsu domas. Ja ta ir nabadsiba, ja muhsu domas us to wirsitas, ka mehš neefam wehrti waj spehjigi safnheet wifas labās leetas pasaulē — tad mehš taifni dabunam, ko mehš weenmehr esam domajuschī. Bet ja muhsu domas wifas sawirsitas us laimi un bagatibu, ja mehš esam pahrleezinati, ka wislabakais preefsch mums ir labs deesgan, tapehz ka mehš esam Deewa behrni un mums ir dšintas teefbas us weselibu, laimi un labklahjibu, un ja mehš zif spehdami daram preefsch scha ideala safneegechanas, tad muhsu muhschs un muhsu apstahkti buhs attehlojums no muhsu domam.

Ir zilweki, kuri wifu zauru muhschu wehlas buht laimigi, bet nefo zitu nedomā tā tikai: zif wini weentuki, nelaimigi, bes neweena drauga. Un schis wimu domu parastais wirseens gluschī dabifki nespehj to peewillft, ko wini wehlas. So ko wini wehlas ir pawisam zits kas, nekā to wini sagaida.

Tas ir kaut kas leelifts, dšihwe wisumā, zeeschā kopibā ar wifas dšihwibas un wifas bagatibas awotu. Daschs labs teeschi eeflehdsas schauru nabadsibas domu zeetumā un tad publas weltīgi tāpat tā ehrglis sprosta kkuht brihws, un nodausa few spahrnus gar trelineem, kurus winsch pats few zehlis.

Turpretim ir ari ziti gari, kuri paschi no sewis eesprauschas raschigo spehku paschā eelscheenē. Strahdat un raschot ir preefsch wineem tikpat pats par sewi saprotams, tā elpot. Nekahdas schaubas, nekahdas bailes, nekahds paschpalahwibas truhkums winus neaprobefcho. Wini ir paschapsinigi, duhschīgi, besbailīgi. Wini dšihwo zeeschā pahrleezibā, ka ir besgaliga bagatiba, kas spehj apmeertnat wifu wimu eefahroschānu. Tahda gara positifā

un bagata istureschanas pateescham ir raschigs spehls. Ja mums ir tik stipra tiziba us bagatibas likumu, ka mehs sawu beidsamo rubli tikpat meerigi isdodam, itka mums wehl buhtu tuhstoschi — tad mehs esam apkehruschi deewischas bagatibas likumu.

„Dewiba pate sewi apbalwojas bagata, mantkahriba eetaupas pate sewi nabadfiba.“ Bagatibas straume newar tezet pretim raisigam, schaubigam, nabadfigam domam: winai wajaga dewibas un wafardibas straumes, kura no mums pluhst winai pretim. Ar ziteem wahrdeem: muhsu gara istureschanas muhsu liktena straumei dod wirseenu.

Beeradini pats sewi, ka tu teezi pahri par wisam truhkuma, nabadfibas, aprobeschotibas domam. Doma bagatibu, nizini jebkuru eerobeschojumu, tad tu atweri sawu garu un wadi sawu domu straumi us wisu sawu wajadsibu bagatigu peepildischanos.

Kas reis pilnigi apkehris un fapratig, ka Deews ir wisas bagatibas, wisa laba un wehlejuma awots un ka mehs esam wina behrni un tapehz ar schim bagatibam nesaraujami faistiti, tas wairs nefa negin par kahdu nabadfibu waj kahdu truhkumu.

Deewa behrni nolemti augstai un zehlai dsihwei un tas laiks ir tuwu, kur itweens wihs buhs karalis un itweena seewa karaleene. Kad zilweka augstaka puse buhs uswarejuse wina semato pusi un lops eefsch wina noweifts, tad nebuhs nekahda nabadfiba, nekahda kalpiba, nekahda netikumiba. Tas laiks ir tuwu, kur wisnabadfigakais radijums buhs leelaks un augstaks neta tagadejais wisleelakais un augstakais zilweks. Radiba nebuhtu isdewuses, ja itweenam zilweka radijumam nebuhtu eespehjams pilnigi attihstitees un ka kehnam atgreestees atpakat pee Deewa.

Roberts Owens (Ouwens).

Freewu laikrakstos beeschi atrodam norahdijumus, ka Baltija ar daschdaschadam beedribam tihri ka sehtin apsehta, gan ar daschadam palihdsibas, gan ar pahrtikas, gan ar daschadam zitadam beedribam. Un tomehr latweeschu beedribu darbineekeem mas buhs pasihstams tas wihs, kuresch bija tagadejas tik plaschi attihstitas kooperatiwas kustibas ihstenaus tehws. Schis wihs bija Roberts Owens, kuresch preefsch 52 gadeem nomira. Sawa laika par winu dauds runaja un rakstija, bet wairak gan ar to noluhfu, lai usfwehtu wina mahzibas nepeepildamibu. Tagad wina darbus war pareisaki nowehtet un scho nowehteschanu jo wairak atweeglina leeliska kooperatiwa un profeshonala kustiba, kahda tagad nowehtrojama wisas pasaules malas.

Ko Owens (Ouwens) kahdreis sehja, tas gan usdihga wehlu, un tas dewa eemeflu runat par winu ka par nepraktisku fantaseeri un nelaimes putnu. Par Robertu Dwenu mehdsja teift, ka winsch par agru peedfimis. Bet ta tas nebuht naw, jo neweens sehjejs naw par agru peedfimis. Owens sehja sehflu un tagadeja sozjalistiska (newis sozjaldemokratiska) kustiba eewahk augtus klehtis.

Robertu Dwenu sahkmata wisi nosauza par utopistu, kura zenteeneem nebuhschot nekad peepilditees. Bet wina idejas rahda tagad, ka schis nosautums winam it nebuht nepeederas. Tapehz deres eepasihitees ar Dwena darbeem, jo winsch, ka jau anglis, bija ihstens darba wihs un masaf mehtajans ar wahrdeem, neta daschs labs scho laiku barwedis. Lai gan daschi wina ismehginajumi neisdewas, tad tomehr winsch bija stiprs praktikis.

Roberts Owens bija dsimis 1771. gada 14. maja Rutauna. Wina tehws bija seglineeks un wina mahte — kaiminu fermera meita. Sawa deesgan nabaga gimenē winsch bija sestais behrns. Us puikas tschaklibu un fapraschanu jau no pascha sahkuma greeja wehribu wisi ap-

kehrteje. Kad Owenam bija desmit gadi, wezaki winu fuhthija us Londoni. Zaur masu protekziju winu usnehma kahda leela audeflu tirgotawa, kura peedereja kahdam Kesogam Stemsforda, Lintolnschiras grassite. Kesogs pret maso Dwenu isturejas ka pret sew lihdsigu un atwehleja winam leetot sawu biblioteku. No darba Owens tika swabads ap pulksten 4 pehz pusdeenas un wisu sawu brihwo laiku lihds pulksten 9 wakara winsch pawadija pee lasischanas. Ta tas gahja 4 gadus, kamehr Owens deeneja pee Kesoga.

Beigu beigās deenests masaja Stemsforda Owenam apnika. Apgahdats ar smalku rekomendaziju, Owens drihs atrada weetu kahda leela Londonas drehbju fabrika. Strahdat tur gan wajadsjeja dauds wairak, neta Stemsforda: no pulksten 8 rihda lihds 12 nakti. Tahdai kahrtibai jaunais Owens nebija spehjigs sekot un winsch tapehz 15 g. wezs buhdams pahrgahja 1786. g. us Mantschesteri pee kahdas zitas firmas. Tur par pretschu fanehmeju deenedams Owens eepasinās ar kahdu jaunu strahdneeku, kuresch kaut ko jehdsja no mekanikas. Pehdejais winu eepasihstinaja ar jaunajam kotwilnas wehrpjamam maschinam, par kuram Owens neta lahga nesinaja. Bet Owens tuhlit apkehra Hargrewsa, Artraita, Kromtona un Wata isgudrojumu milsisto nosihmi. Winsch faprata, ka tee lihds pamateem pahrwehtis wisu ruhpnenezibu un ka tikai tam war weiftees, kas peenems un liss leeta schos jaunos isgudrojumus. Tapehz Owens aishmeemes no sawa brahka 2500 frankus, stahjas kompanija ar mineto strahdneeku. Ar tahdu masu kapitalu, bet ar grahmatweschanas un tirdsneezibas praschanu, un mahzedams ar laudim apetees, Owens us paradu sahka buhwet fabriku, kuru apghadaja ar jaunajam wehrpjamam maschinam.

Dwena fabrika bija 40 strahdneeki un zaur wina leetpratigo gahdibu leeta drihs ween ussehla. Bet beeds

winu gribeja aprobeshot un tapeh; Owens drihs ween atklahja fabriku zitā weetā. Peh; gada laika jaunā fabrika Dwenam atmēta 7500 frankus slaidras pelnas. Bet masā fabrika neapmeerināja jauno usnehmeju un Owens, isdirdis, ka Drinkwatera leelajā fabrikā tufese swabada direktora weeta, peedahwaja tur sawus pakalpojums. Drinkwaters Dwenam sahtumā lahgā neustizejās, ihpachi kad dabuja sinat, ka winam tikai 29 gadi, bet pahrlēezinajees, ka Owens smalki wada sawu leetu, Drinkwaters nopirka no wina fabriku un peenehna sawā deenestā.

Drinkwatera fabrika bija weena no wisleelakām (tur bija 500 strahdneeki) un Owens to drihs ween nostahdija tik sposchā stahwokli, ka ta bes leelām mokam pahrzeeta tahdu krifi, kahda bija 1792. gadā ar kotwilnu. Schis apstahklis tā sajuhsmināja Drinkwateru, ka winsch Dwenu peenehna par sawas fabrikas lihdsihpachneeku. Bet Drinkwatera meita drihs apprezejās ar kahdu fabrikantu, kusch gribeja, lai fabrika top par gimenes ihpachumu. Drinkwaters, padodamees snotam, lita Dwenam preekschā atkahpschanās sumu, bet Owens saplossja wina preekschā kontraktu un tā atswabināja sawu saimneeku no wiseem peenahumeem. Kad Owens gahja no Drinkwatera projam, tad winam weetu jau wairs netruhska, tās winam peedahwaja no wisām pusēm.

Buhtu bijis dihwaini, ja tahds zilweks, kahds bija Owens, buhtu apmeerinajees ar tirdsneeziibu un ruhpnēziibu ween. Mantshestere bija ari gara dshwes zentrs. Tur bija diwi sinatniskas beedribas, no kurām weena sauzās par „Literariski filosofisku beedribu“. Schai beedribā eestahjās ari Owens un sahka rastiit preeksch schās beedribas isdodameem raksteem. Starp zitu beedriba nodarbojās ari ar sozialeem jautajumeem. Wina bija eesahlfuse agitaziju, kuras panahkums bija 1802. gadā isdotais likums, peh; kura behrneem darba deena tika saihfinata us 12 stundam un aisleegts teem naktis darbs. Schi beedriba isdewa materialus par behrnu eksploataziju un us scheem materialeem atbalstijās ministrs Bihls, eefneegdams likuma projektu parlamentam. Un schās sinas beedribai pasneedja pa leelakai dalai Owens, kusch fewischki nowehroja behrnu eksploataziju fabrikās.

Kopā ar dascheem ziteem Owens nopirka leelu kotwilnas wehrptuwi Lanarkā Glasgomas turumā, toti skaitā weetā. Tagad winsch wareja kertees pee sawu sen loloto ideju isweschanas. Fabrikas strahdneeki toreis atradās leelā gara tumskā, schuhpoja un dshwoja truhkumā, kamehr fabrikanti sawuhahrt bija shtsti un isleetodami strahdneeku neorganisetus spehkus, maschinas eeweda tikai tamdeht, lai wehl jo wairat waretu ismantot strahdneekus un sawausi mantu jo ihfakā laikā. Tahdas nebhshchanas Dwenam islitās ihfā laikā nowehrschamas. Lai gan Dwena beedri wina idejam nejuta lihds un bija pat pretineeki tam, tad Owens tomehr stahjās pee wina isweschanas un sahka reorganiset wisu usnehmumu. Bet pirmāis schlehrsliis, ko winsch sastapa pee leetas uslaboschanas, bija strahdneeku shtitā iswehle. Bits buhtu sahjis strahdneekus atlaist, bet Dwenam bija zitādi pasaulēs usstati. Peh; wina domam kaudis wareja labot, ja tik uslaboja wina dshwes apstahklus.

Winsch nebaidijās no tam, ka wina strahdneeku starpā atradās daudsi schuhpu, netihru un pat saglu. Wiswairat winsch baschijās par neustizibu, ar kahdu isturejās pret wina planeem strahdneeki, kuri nebija paraduschi, ka saimneeki ar wineem apeetas labi.

Un tomehr winsch pamasam sahka dshwē iswest sawa plana shtkumus. Fabrikā strahdaja 1300 peeauguschī un 600 behrni, kurus peegahdaja aplahrtejās nabagu behrnu aisgahdneezibas. Peeauguschee dshwoja zeemā un behrni kasarmās, kur tee dabuja pilnigu usturu. Dwena pirmāis folis bija tas, ka winsch pee darba wairs nepeenehna behrnus Lihds ar to winsch usbhuweja ehrtus dshwofkus kur laida strahdneekus ar wisām gimēnem. Wina otras ruhpes bija strahdneeku zeema istihrischana, fewischki eelu. Ahrejee apstahkli tika eewehrojami pahrgrositi, atlika wehl tikai lihds pamateem pahrwehrtit eefschējo kahrtibu. Winsch eesahka ar to, ka greesās pee dascheem strahdneekem, kuri baudijsa wispahreju ustizibu, un isstahdroja teem sawus planus, aizinadams tos palihgā. Tee bija us meeru, un winau pirmāis kopejais darbs bija bodes atwehrschana, kur strahdneeki wareja par lehtu maksu dabuht labas pahrtikas leetas, tā ka bodneeki strahdneekus wairs newareja ismantot. Israhdijās, ka bodneekem issuhdot, strahdneekem isnahja pelna neween us pretschu labumu, bet ari 20% no zenam. Sapeesihmē, ka Dwena fabrikas bodei bija mas lihdsibas ar wehlatām tahdām paschām eestahdem. Ta peedereja Dwenam un strahdneeki to tikai pahrwaldija. Bodes pelnu isdalijsa samehrā ar to, zit kusch beedrs tur pirjis prezes, kas no loti leela swara pee demokratistu pahrtikas beedribu nodibinaschanas.

Apgahdajis sawus strahdneekus ar materialu baribu, Owens paruhpejās ari par garigu baribu. Lai behrneem dotu peenahzigu isglihtibu, winsch atajzināja pedagogus, kuri mohzischanu un audsinaschamu nostahdija us jauneem pamateem. Owens naudas preeksch tam neschēshoja.

Peenahja ari rinda kotwilnas wehrptuwei. Wezo maschinu weetā winsch eegahdaja jaunās. Lai isnihzinātu sahdsibas fabrikā, winsch eeweda jaunu kontroles sistemu. Lai uslabotu strahdneeku usweschanos winsch isdomāja fewlsoho. Itweena strahdneeka preekschā peekahra kubistu behliti, kura tschetras puses bija nokrahshots daschadās krahfās. Kad strahdneeks deenu preeksch tam bija uswedees shtiti, pret winau pagreesās melni nokrahshotā puse, sila, ja winsch bija uswedees puslihds, dseltēna, ja labi, un balta, ja loti labi. Schis krahfas, kuras peesihmeja ar skaitkeem 1, 2, 3, 4, eerastija ikdeenas fewischkā uswedibas grahmatā. It pa diwi mehnescheem skaitkus sastaitija un isrehlināja preeksch itweena strahdneeka wina widejo uswedibu. Ar schahdas sistēmas palihdsibu Owens kautkuru brijdi wareja isstinat jehkura strahdneeka usweschanos. Strahdneeki, saprotams to sinaja un wineem bija teesiba, ja wini jutās apwainoti, suhdsetees par to, ka winau uswediba naw pareisi nowehrteta. Sawos daudsos sazerejumos Owens stahsta, ka wina sistēmai bijuschas sekmes. Sahkumā bija toti daudsi ar shtitu uswedibu, bet mas pa masam strahdneeku uswediba labojās un blehdibas no fabrikas issuda.

Neapmeerinadamees ar strahdneeku schkiras stahwocka uslaboschanu neleela komuna, Dvens sahka propagandet sawu fistemu pa wifu Angliju. 1803. gada winsch Glasgowā kokwilnas ruhpnееkееm tureja preekschlasijumu, kura norahdija kokwilnas ruhpnееzibas leelo nosihmi, jo ta no-darbinaja ap 800,000 strahdneeku, un isteizās neween brihw-tirdsneezi bai par labu, tā tad pret maitu us kokwilnu, bet ari par nepezeeschamibu uslabot strahdneeku stahwocki.

Kā neweens no wina laika beedreem Dvens redseja kapitalistiskas lahtibas launās puses, un gribedams ruhpnееkus beedinat, greesās pee wineem ar ussautumu, kura zentās winus peerunat, neruhpetees weenigi par nedsihwām maschinam, bet ari par dsihwām maschinam — zilwekееm. Winsch apgalwoja, ka tahdas ruhpes par strahdneekееm, fabrikanteem nenesis wina kapitalam neween 10 20%, bet pat 50%. Bet ruhpnееki Dvena wahrdeem preegreesa foti mas wehribas.

Bet pa tam toreis mas pasihstamais ismehginajums panahza leelas sekmes. Tā ka ais diplomatiskeem eemestееm kokwilnas eeweschana is Saveenotām Walsstim tika pah-traukta, tad strahdneeku ustiziba pret Dwenu wehl wairaf peenehmās. 1806. gada darbi bija japahrtrauz us 6 mehnescheem, bet Dvens strahdneekееm algu ismaksaja pa wifu scho pahtraukuma laitu. Pehz tam Dvens pee strahdneekееm pee sawu reformu isweschanas Lanarkā ne-atrada gandrihs ne masako pretestibu.

Aislaweja ne strahdneeki, bet Dvena kompanjoni, kuri baidijās, ka tif wina eksperimenti neetu tif tablu, ka ne-teek knapinats wina dividends. Winam par pretineeku usmetās ari weeteja garidsneezi ba, tillihds ta dabuja sinat, ka winsch grib iswest zauri sawu behrnu audsinaschanas metodi. Dvens ar scho noluhku atdalija behrnus no wezakeem un audsinaja tos atfewischi, lai zaur to behrnus issargatu no wezaku sliktās preekschsihmes. Dvens nolehma 125,000 frantus behrnu dahrsu un kopdsihwes eerihko-schanai. Bet te nu neween daschas mahtes negribeja no behrneem schkirtees, pret Dwenu usstahjās ari wina kom-panjoni. Pahrlееzinajuschees, ka Dvens nedomā atteiktees no sawu planu ispidischanas, wini luhdsja, lai winus atlaijch no lihdsdalibas un to Dvens ari darija 1810. gada.

Kad no Dvena bija schkhiruschees wezee beedri, winam bija jaruhpejas par jaunu beedru eeguhschanu. Wiseem ruhpnееkееm bija sinama Dvena neparastā tirgona spehja un wina apbrihnojāmā godpratiba. Tapeh z winam ne-nahzās grehti fastahdit jaunu beedribu, bet schee jaunee beedri wehl wairaf pretojās stolas buhwei. Nahzās atkal meklet, bet schoreis idealatus beedrus. Tahdus winsch atrod Londonā, stary ziteem filosofu Bentamu, kwehkeru sektes galwu W. Allenu un daschus zitus. Schoreis Dvens taisni peeprastija stolas buhwi, bes kuras beedriba newar fastahditees. Kad jaunee beedri apjautajās, zif winsch wehtejoj kokwilnas wehrtuwi, tad Dvens atbil-deja, ka 3 miljonus frantu. Leeta ta, ka Dvena wezee kompanjoni domaja no wina atschkirtees, pahrdodami us wairafolischanu kokwilnas wehrtuwi, pee kam bija no-spreeduschi ari paschi eerastees un to nopirkt par weenu

miljonu. Ar bailēm gaibija Lanarkas eedsihwotaji un ari pats Dvens solamo deenu. Bet wiss isgahja labi. Wezee lihdsbeedri negribeja dot 2½ miljonus un wehrtu-we palisa Dwenam un wina jaunajееm beedreem.

Stary 1815. un 1825. gadeem baumas par Dwena ismehginajumeem isplatijās pa wifu Eiropu un Jauno Lanarku sahka apmeklet waj wifas tautas.

Bet tomehr ne wiss gahja tif gludi, kā islitās. Pro-fesors Bentams gan bija pahrat liberals, nekā tas buhtu lawejis, Dvena planus, bet, nogrimis sawos darbos, winsch Dwenam ari nepalihdsēja zihnā pret ziteem beedreem. Wisnemeerigatais no pehdejeem bija kwehkers Allens,

Melancholitis. Jaunatrasa Rembrandta glezna.

godigs, bet wifai schauris un nezeetigs zilweks. Winsch jau sen greisi stahjās us Dwena moraliskās audsinaschanas metodi. Dwenam prahts nenesās ne us weenu no pa-stahwoschām tizibam un sektem Anglijā. Drihs ween radās isdewiba Allenam klaji usstahtees pret Dwenu. 1817. gada Dvens atbrauz Londonā pa parlamenta sefjas laitu, lai ar runam un raksteem ussahktu kustibu par labu strahd-neeku stahwocka uslaboschanai. Sewischtu ustraukumu sa-zehla wina runa, kuru winsch Londonā tureja 22. augustā. Schai runā winsch wifu laitu wifam religijam usstahwa mainu par progresa un zilwezes laimes aistaweschanu.

Turpat winsch ari isstrahdaja planu sawam kooperatiwam kolonijam, peebildams, ta ari tas eefshot boja, ja tanis eeweeffschotees religiska nezeetiba waj fektantu gars, jo tur tee walda, tur newarot buht fastanas un labklahjibas.

Tahdas drofchas runas sekas drihs ween parahdijas. Dwena peekriteji no augstakas sabeedribas nowehrsas no wina un winam ustizigi palika tikai Kentes herzogs un Brugens. Bet par to winsch eeguwa leelu pulku peekriteju stary darba laudim, kuri no ta laika tad ari bija galwenà auditorija.

Religiosais Allens, finans, ari toti fabijas no Dwena runam, un newehledamees, ta wina nauda teef isleetota preefsch netizibas isplatichanas, beeschi sahka apmeklet Lanarku un eejauktees skolas leetas.

Kompanjonu pretoschanas padarija, ta Dwens atwehfa pret Lanarku un winsch sawus spehkus peegreesa propagandai zitur Anglija. Sewischi dauds winsch darija mineta 1817. gada, tad winsch stary zitu isdewa ussautumu strahdneeku palihdsibas komitejai un pee tam issazija eewehrojamas domas. Winsch lika preefscha, leelas sumas, kuras eenahf no nodofteem par labu nabageem, isleetot koloniju dibinaschanai, kur truhfuma zeeteji waretu nodarbotees ar lahdu raschigu darbu un fastahdit saweem behrneem apfahrtni, kura tos reis padaritu par derigeem sabeedribas lozefteem. Tur Dwens jo fhiti islika sawu

planu. Kolonijam wajadseja nodarbotees ar semkopibu, tad ar malschanu, alus darischanu, mechanisfu un manufakturisku raschoschanu. Skweenai kolonijai wajadseja weena kehka, masgatuwes, skolas, sahles preefsch preefsch-lasijumeem, sapulzem un basnizas. (Dwens aisstahweja apstinas brihwibu un kritiseja religiju pa sawai garfchai. Sawu religiju jeb pareisaki morali winsch behweja par „jauno“). Wihreescheem bija nodarbotees ar semkopibu waj ar apstrahdajofchu ruhpnenezibu. Kam bija sinaschanas, teem wajadseja behrnus mahzit grahmata waj amatos. Seeweetem bija nodarbotees ar behrnu audsinaschanu un dahrskopibu; peeaugufcheem behrneem ar tahdu, kas wineem pa spehkam. Nauda, kas tika isdota toreis preefsch nabageem, teefot weltigi istehreta par kaiti sabeedribai. Tahda palihdsibas sistema weizinot tikai netikumus un flintumu, un nabadsibu padarot muhschigu. Neraugotees us Dwena spreedumu pareisibu, wina projektu neween atspehfoja, bet pat wehl isfmehja profesionalee politiki un labdari. Tikai paschos beidsamos gados angfu prese sahlfuse kustinat jautajumu, par koloniju dibinaschanu preefsch darba mellestajeem, un pehz Dwena parauga. Saatsihstas, ta Dwena ideja parahdijas par agru un newareja tikt iswesta dshme. Daschi Dwena pascha wehlfak isdariti isfmehginajumi rahdija, ta wina laikos wehl nebija apstahkti, kuros buhtu bijis eespehjams iswest wina ideju. (Turpmat beigas.)

Peena issargaschana no samaitaschanas zaur netihromeem un bakteriju darbibu.

Higienisks apzerejums. Weterinarahrsta A. Kirchensteina.

(Beigas.)

Tihribas prasibas kuhiti eespehjams tikai tad sahrtigi ispildit, kad kuhitis eefahrta neleef to iswe-schanai zeka sewischkus grubtumus. Plaschaki ar scho jautajumu te nawa weetas nodarbotees. Norahdu tikai wispahrigi, ta peena higiena atshst feklas kuhitis, t. i. tas, no kuram sahrahjuschos mehslus pastahwigi ismehsch, par pahrakam tihribas fina nela dsktas kuhitis. Wistihrafo peenu eespehjams eeguht t. f. Holandeeschu kuhitis, kur gowju stelingi ir tik ihfi, ta to istahrnijumi nokuhst gar stelingu ahrpuff eerihfota, weegli istihramà renè. Tahlak peena produzenteem janem wehra, ta kuhitim jabuht peeteekofchi gaischam un par wisam leetam eerihfotam ar peeteekofcham wehdinaschanas eetaisem. Ja kuhitis ir tumshas, tad grubti eeraudsit wisus netihrumus un tos notihrit, tapat tahdas kuhitis naw eespehjama peeteekofcha abdas kopschana, ihpafchi ruhfiga tesmena notihrischana. Tadeht tahdas kuhitis ari naw eespehjams eewehrot peeteekofchu tihribu pee flaufschanas. — Labas wehdinaschanas eetaises nepeezeschamas preefsch tam, lai pastahwigi waretu iswadit kuhiti fazeltos putekkus un zaur mehslu sadalischanos attihstijuschas gases. Kamehr pirmeeje, eekuhstot peena, eenes tur leelu wairumu daschadu bakteriju, pehdejee peebod peenam nepatihlamu, t. i. kuhitis smaku.

Tihribu kuhiti weizina leela mehrà ari pareisi iswehleti un peeteekofcha daudsumà leetoti pakaischi. Nepeeteekofchi istahstas, slapjas kuhitis aisween buhs grubtati eeguht tihru un mas bakteriju saturoschu peenu, ta tihras saufas kuhitis. Tas saprotams, jo tesmens nahf pastahwigi sakara ar pakaischeem un, ta finans, wiswairak bakteriju eekuhst peena pa flaufschanas laiku no netihra tesmena. Nowehrojumi rahda, ta bakteriju flaits peena, ari bakteriju fugu daschadiba stipra mehrà atkarigi no pakaischu ihpafschibam. Par wislabakeem pakaischeem atshstami saufi, labi usglabati salmi. Nekahda fina naw peena lopu kuhitis istahfamas ar sapelejuscheem jeb zitadi maitajuschamees salmeem. Kuhdra leetojama kopà ar salmeem sem teem, wirzas issubhshanai. Par nederigeem pakaischeem peenalopu miteklos jaatsihst sahgu skaidas un lapas, jo tas stipri peekeras pee abdas un grubti no tureenenes atdalamas. Bahdajot par tihribu un spodribu kuhitis, finamà mehrà zaur to taps ari nodroschinata tihriga peena eeguhschana. Ta ta no tesmena abdas eekuhst peena wisleelakais wairums bakteriju, tad ar leelato ruhpsibu jaisdara tesmena tihrischana pirms flaufschanas. Wispahrigi jateiz, ta tihras kuhitis peeteef ar tesmena tarreiseju nostaloschanu pirms flaufschanas ar tihru ubeni.

peh3 tam tas ruhpiigi janofufina ar tihram linu lupatam. Netihras kuh3tis pa starpai nepeezeefchami tesmens jano- masga ar filtu uhdeni un seepem, peh3 tam seepju atleekas ruhpiigi janoflalo ar tihru uhdeni. Lai iffargatu tesmena un pupu ahdu no faspregafchanas, tad pa starpai ta peh3 nofufinaschanas jaeefmehre ar fwaigeem faldeem zuhtu taukeem. Wislabakee panah3tumi fafneedsjami, noflalojot tesmeni ar pastahwigi atjaunota remdena uhdens palihd3ibu, peemehram, remdenas dufchas weida. Definfet3ijas lihdsjektu leetoschanu pee tesmena tihrifchanas daudfi higieniki atfihst par newajad3igu, pat kaitigu, jo no tesmena ahdas fchee lihdsjekti warot eekuh3t peena. — Dafchi praktifti loylopyi un teoretiki (prof. Oftertags) eewehl faufu tesmena tih- rifchanu: netihrumi no tesmena ahdas jaatdala ar faufas, tihras nah3tna drehbes (labaki flanela) palihd3ibu; peh3 tam tesmena ahda janoberse ar tihru, druf3tu ar zuhtu taukeem apfmehretu lupatu, lai zaur to atdalitu ari fihlakas netih- rumu dalinas resp. tas zeefchaki faiftitu pee tesmena ahdas un tahda kahrtā netautu tam eekuh3t peena pa flaufschanas laiku. Peeteekofchs panah3tums ar fcho metodi eefpeh3jams fafneegt tikai, pastahwigi mainot minetās lupatas. Pa starpai katrā finā tesmens janomasga ar seepem un jarih- kojās tā, kā agral minejam.

Wehriba japeegreesch ari kahrtigai lopy ahdas tihrifchana i. Wisruhpiigati janotihra gows pakafejā kermena dafa, guh3chas un aste, no kureenes wisweeglaki netihrumi un bakterijas eekuh3t peena. Peeteek, ka fchis meefas dafas reis deenā notihra paraf3ā kahrtā ar kahdu paafu bir3ti. Guh3chas un asti eewehlam3 laiku pa laikam nomafgat ar remdena uhdeni un seepem. Ahdas tihrifchanu wislabaki ifdara ah3pus kuh3s. Ari seemā to wajad3etu eewehrot, kadeh3t tam noluh3lam eewehlam3 pee kuh3s uf3elt kahdu no weh3ja nofleh3gtu poleeweni. Ja gowis tihra kuh3t, tad fchajā paleeweni waretu ari gowis flaukt. To isweft fpeh3j tikai leelafas faimnee3ibas. Masakām faim- nee3ibam pa leelakai dafai jaatteizas no fchis kuh3s higienas pra3bas. Tomehr ari, tihrot un flauzot gowis pastahwigi kuh3t, eefpeh3jams fefmigi iffargat peenu no putekteem un netihrumeeem, ja gowis tihra peh3 flaufschanas. Ja katreis peh3 ahdas tihrifchanas kuh3tis kreetni ilgatu laiku isweh- dina un tahdā kahrtā iswada no tureenes fazeltos putektus, tad to war ifdarit ari pirms flaufschanas. —

Pirms flauzejas eefah3t fauw darbu, tam katreis ruhpiigi janomasgā rokās. Preekfchihmigās peensaim- nee3ibās, ihpafchi tajās, kur rajcho t. f. „behrnu peenu“, ko fihdai3i patehre newahritu, flauzeji katreis wir3pus paraf3ā apgehrba pa flaufschanas laiku apwe3t tihrus, weegli mafgajamus, garus linu fwahrkus. — Pirmee flauzeeni, kuri fatur wiswairal bakteriju, totees jo wairaf, jo netihrafas kuh3tis, — pastahwigi janoflauz semē jeb kahdā atfewifchā traukā. — Gows asti katreis pa flaufschanas laiku eewehlam3 peefekt pee kah3as, lai tahdā kahrtā iffargatu netihrumu gabal3iu eefweefchanu peenā. Ohpafchi fchi rih3iba jaeewehro wafarā, kad lopus moza mufchas. — Raj gowis buhtu meerigas pa flaufschanas laiku, tad flauzejam jaapeetas pastahwigi laipni ar gowim.

Zaur peeteekofchu wehdinaschanu un ziteem lihdsjekteem ja- zenschas isflaufst mufchas no kuh3tim, jo tas stipri trauze meerigu gows ifflaufschanu. — Gowju eh3dina- fchana naw jaisdara pa flaufschanas laiku. Zaur to gows nekaujas meerigi ifflauftees, bes tam teek ari zaur to kuh3t fazelti putekki. Tadeh3t gowis jaeh3dina wislabaki peh3 flaufschanas jeb kahdu laiku pirms tas, lai fazeltos putektus, pafneeds3ot gowim baribu, waretu pilnigi isweh- dinat. Remot teikto wehrā ari pakaischu isflauf- fchana kuh3t wislabaki ifdarama peh3 flaufschanas jeb kahdu laiku pirms tas.

Nopeetna wehriba ari japeegreesch pee flaufschanas leetojamotraumu tihribai. Peensaimnee3ibā wis- pahrigi atstah3ti loka trauki, jo tee gruhti tihrami un tadeh3t to fch3irbās un plaisās netrauzeti fpeh3 attih3itees peena- flahbes un zitas bakterijas. Scho trauku weetā tagad wispah3r leeto labi zinnetus jeb emaljetus flah3rdas traukus, bes reewam un leelakām fchuwem, kadeh3t tee ari nedod mitelka bakterijam. Nefkatotees uf to ari fchee trauki tomehr katreis pirms leetoschanas ruhpiigi jais3ihra, jo plahnās pee to seenam nn dibenā atpakafalikufchās peena kahrtinās atrod few bagatigu uf3uru peenā pa flaufschanas laiku un weh3af peh3 tam no gaisa un zitureenes eeku- wufchās bakterijas. Wislabaki fcho dihg3tu nomaitafchana fafneedsama, peena traukus ruhpiigi isflalojot ar kar3tu soda atfch3aidijumu, peh3 tam tee wairakfah3t jais3lalo ar tihru, auk3tu uhdeni. Wislabafos panah3tumus fafneedsam, ja fchajos traukos katreis pirms isflaloschanas ar auk3tu uhdeni kaujam kahdu laiku eep3uh3t kar3teem uhdens garaineem, zaur to teek nonah3wetas wisas bakterijas. Kur naw uhdens garaini pee rokās, tur jais3ih3dās, peena traukus, iswah3rot kahdā leelakā podā. To pafchu waram teikt ari par ziteem traukeem un aparateem, ar ko peens nah3t fatarā peen- faimnee3ibā. Tas fihmejas ari uf peena pudelem. Peh3dejās wislabaki if3ihramas, eete3inajot tajās, noflah3dot ar kalleem uf leju, sem fpeedeena kar3tu uhdeni kopā ar smalkām smiltim.

Wehl pahra wah3rdos janorah3da uf dafchadu kon3truk3iju flauzenem, kuras peh3dejā laikā leeto tam noluh3lam, lai pa flaufschanas laiku jau atfwabinatu peenu no ne- tihrumeeem. Schis flauzenes wisas kon3ruetas peh3 mineto falikto kah33uwju parauga. Par wisnoderigakām jaatfihst tas, kuras peenu eeflauz zaur flauzenes kalfā jeb wir3pus peh3dejā noflah3ditām wates platitem. Jo beeschaki maina peh3dejās, jo labatus panah3tumus fafneedsam, uf ko jau ari p3afchaki norah3dijām fa3tumā, runajot par peena atfwabi- naschanu no netihrumeeem.

Ispildot stingri par peena lopy weselibas stah3wolka pah3raud3ibu teikto un neatstah3jot nowah3rtā neweenu no peewestām peena higienas pra3bam, eefpeh3jams pilnigi drofchi iffargat peenu no weselibai kaitigām un dafchām peena maitafchanos radofchām bakterijam. Tahdā stah- wolli peens no produzentu faimnee3ibam japeegah3dā ari pateh3retajeem. Preekfch tam eeguhtais peens jais3argā no maitafchanas un no jaunū bakteriju eeweeschanas tajā. Pirmejo faunumu eefpeh3jams weegli noweh3rt, ka usglabajot peenu fleh3gtos, no batte-

rijam swabados traufos. Bet ta ka peena, ari wistihrafi eeguhtā, aishween atradās nedauds bakteriju, tad jarada tahdi apstahki, ka schis bakterijas nespehtu turpma wairotees un samaitat peenu.

To fasneedsam ar aukstuma palihdsibu, peenu tuhlin pehz isflaufchanas atdsifinajot, jo afins fltums, tahdā peens atstahj tesmeni, ir wisnoderigatā temperatura preefsch wifu bakteriju attihstibas. Leelās fainneezibās, ar daudj gowim naw jagaida lihds flaufchanas beigam, bet peena dsifinaschana jaefahf tuhlin pehz pirmās gows isflaufchanas. Peens pehz tam tuhlin jaisnes is kuhfs un jabifina tihrās, labi wehdinatās, ar kuhfi safarā nestahwoschās telpās. Peens ari tadeht tuhlin jaisnes is kuhfs, laj nepeenemtu tur mineto „kuhfs smatu“. Peena wehfnaschanas gradu galwenā kahrtā noteiz usglabaschanas ilgums, peena isleetofchanas weids un gada laifa temperatura. Leelakā datā gadijumu peeteet, kad peenu atwehfina lihds 10° C.

Peenu dsifina ar aufsta gaisa, aufsta uhdens, ledus un daschadu kimifku, tā faukto „aufstuma maifijumu“ palihdsibu. Ar aufsta gaisa palihdsibu peenu wehfina ledus pagabos. Jo semaka to temperatura un jo masakos traufos peens teet dsifinats, jo labaki schis dsifinaschanas weida panahkumi. Kamehr scho rihzibu parasti peefopj masafās peenfainneezibās, kas ari peenu beeschi dsifina, eeweetojot to aukstā uhdeni un ledū, leelakās fainneezibās tam noluhkam leeto peena dsifinamos aparatus. Schee aparati eefahrtoti pamatwiszeenos tā, ka tajos peens plahnā kahrtā tek no aparata augfchas us leju pahrglumu, wikaweidigu aparata metala seenu. Aparata eefschpufē atrodas truhbas, zaur kurām tek aufstis uhdens jeb kahds zits aufstis maifijums, nemot preteju zeku, kā aparata eeteofchais peens. Leelās peennizās, kur fakrahjas us reis daudj peena, kuru tuhlin newar isstrahdat resp iswadat patehretajeem, eerihkotas ihpaschas wehfinajamās telpas, kahdas peemehram, fastopam ari leelakās kautuwēs; schajās telpās, kuras ustura wehfas ar finamu wehfinajamo, aufstumu radoscho maschinu palihdsibu, usglabā ar pirmejo aparatu palihdsibu atdsifinato peenu leelos bafeinos.

Ar peenfainneezibā leetotā aufstuma palihdsibu naw eefpehjams, kā daschi domā, nonahwet bakterijas, bet tahdā kahrtā waram tikai aisturet to attihstibu. Tiklihds atkal atdsesetā peena temperatura par nedauds gradeem pazekas, tuhlin fahf wairotees peenā atrodoschās bakterijas, totees jo ahtraki, jo fltats tapis peens. Tadeht atdsifinatais peens jazenfchas usturet peeteetofchi wehfs ari pehz tam, lihds nokuhfchanai patehretaju rotās. Parasti to mas eewehro peena producenti, to fewischki waram teitt par fihlakeem no teem, kuri nereti eewed pilsehtā pilnigi fastahbuschu peenu. Newaram leegt, ka pee mums nepeeteetofcho satiksmes zelu deht deesgan grubti ispidamas schis prahbas. Bet tomehr apfinigs peenfainneeks ari schajā finā deesgan labi prot lihdssetees.

Apfedsot peena kannas ar aufstā ledus uhdeni famehrzeteem segeem, fasneedsami wisflittakee panahkumi. Labaki eefpehjams peenu issfargat no fahfifchanas, eeweetojot peena

kannās neleelus pee wahla dibena peestiprinatus traufus, kuros atrodas smalti fagruhstis ledus. Daschas leelas peennizās, kuras peegahdā pilsehtam swaigu peenu, islihdsas tahdā finā, ka tās peena kannās eeweeto finamu daudsumu ledū safaldeta peena. Jo tahlak jawed peens us pilsehtu, un jo fltats laifs, jo wairak jamem teiktas wehrā. Wislabaki to eefpehjams ispidit, wedot peenu pa dselsszeku. Walstis, kur naw eerihkoti fewischki wehfinajamee, peena un zitu ahtri maitajoschos usturas lihdsfeku transportam nolemti wagoni, islihdsas tahdā kahrtā, ka wagonos eeweetotās peena kannas apklahj ar aufstā uhdeni famehrzeteem segeem. Amerikā us daschām dselsszeka linijam peena kannas apklahj ar kahrtu fagruhsta ledus. Lai starp peena kannam neeepfuhstu flts gais, tad eewehl peenu west pa dselsszeku eegarenās, tschetrantainās kannās (Helma flstema), kuras eefpehjams zeeschi weenu pee otras peefleet un tahdā kahrtā aistaupit ari telpas. Mineteewe hfinajamee wagoni, protams, wislabaki ispilda sawu usdewumu.

Mahj fainneezibā eefpehjams peenu daschadā kahrtā usturet wehfu un swaigu Wislabaki to ispidā daschadu konstruziju wehfinajamās fastes, ledus flapji. Ja patehretaji lauj peenam fastt, tad wisf producentu un peena pahrdeweju puhlini war buht welti, un tuhlin nepatehretais peens fastahbst. Wisgruhtaki schajā fina lihdssetees masturigeem pilsehtu eedsihwotajeem, ihpaschi pilsehtu preefschpilsehtās, kur beeschi truhfst uhdens wadu un aufstā uhdens preefsch peena dsifinaschanas. Nowehrojumi rahda, ka scho eedsihwotaju fainneezibās ari higieniski eeguhtais „behrnu peens“ war drihs samaitatees. Bes tam netihrās telpās grubti to issfargat no daschadām bakterijam, kuras weegli eekuhst pehz pudeku atwehfschanas peenā no netihram rotam, netihreem behrna dsifidinajameem traueem u. t. t.

Tadeht ari gowju peens, pat tihrigaki eeguhtais, ruhpigaki sterilisetais, masturigo gimenēs ir beeschaki par masu behrnu nahwes zehloni, kā mantigo gimenēs.

Behdejo prahbu ispidifschana, t. i. peena issfargaschana no netihromeem un bakterijam, kā redsam, prafa daudj puhliu. Tikai tee peena producenti, kuri eeguwschi peeteetofchas sinafchanas un kuri tadeht apfina tihribas nosihmi preefsch apflatito mehrku fasneegschanas, weiks peeteetofchi peena higienas prahbas. Tadeht nepeeszechami isplatit wajasigās sinafchanas par peenfainneezibas bakteriologiju un ziteem apflatiteem jautajumeem laufsfainneezibas un zitos laufsfainneekem peetamos schurnalos, wehl labaki popularos preefschnesumos laufsfainneezibas beedribās, peenfainneezibas kursos u. t. t. Tā ka higieniska peena eeguhschana saweenota ar leelakeem idewumeem, kā lihdsfchinejā, tad, protams, peenfainneekem teefiba par to prahf ari peenahzigu samakfu. Lai tomehr labs peens buhtu peeeetams ari masturigeem, tad peena producenteem jazenfchas stahtes teeschā safarā ar peena patehretajeem, isskawschot galwenos peena sadahrdfinatajus — peena tirtotajus. Scho jautajumu wislabaki war isschfirt peena producentu un peena patehretaju koprihziabas usnehmums.

Lux in tenebris lucet.

(Gaisma spihd tumšibâ.)

Heinricha Sjenkewitscha stahsis.

Rudenos, sewischki nowembra mehnesi, ir nereti deenas, furâs laiks til mitrs, til tumšs un til druhms, ka pat weselam zilwekam dšihwe isleekas nepanesama. No ta laika, kur Kamionka jutâs newesels un pee sawas statujas „Schehlširdiba“ wairs nestrahbaja, šchis nelahgais laiks winu mozija wairaf nekâ slimiba. It rihtus winsch ar leelâm puhlem iszehlâs no gultas un ašwiltâs lihds leelajam darbnizâs logam tai zeribâ, ka eeraudsis kaut jel masu gabalinu no silajam debesim, bet it rihtus winam bija japeewitas. Nâ fwins smaga un beesja migla aplahja semi. Lihd nelija, bet atmena brugis sehtâ isstatijâs kâ ar uhdeni peesuhzees fuhzeklis. Wišs bija slapšch, noglumejis, pilns mitruma. Pareti pileeni no jumta renes krisdami mehroja ar sawu, lihds apnikumam weenmufigo plihšchschchanu tikpat kuhtri un laišti welfošchos laiku.

Ateljejas logs weda us sehtu, kura robeschojâs ar dahrsu.

Wij restainâ dšels schoga bija wehl satgans, bet jau nonihzis un pušpuwis maurs. Kofi, ar retajâm, nodseltejuschâm lapam, ar no mitruma nomelnojuschajeem un no miglas weetam eewainoteem sareem, islikâs jau pawisam nomiruschi. It wafarus tur atskaneja wahrnu kehroschâs balšs, kuras, mešchu un lauku atstahdamas, nahja us pilsehtu few seemas dšihwolli meklet, un ar diktu spahrnu schwahlšchkinaschchanu nometâs sawos us naktis gufu.

Tahdâs deenâs ateljeja lihdsinajâs lihku namam. Mar-moram un gipsam wajadšigas silas debesis, jo pelekais, peebeesejuschais gaisš atstahja us winu baltumu kautlo sehru; tumšcheem tehleem winsch atkal laupa waibstu noteiktibu un pahrwehřch tos nenoteiktos, gandrihš atbaidošchos stahwos.

Netihrams un nekahrtiba pawairoja darbnizâs behdigo eespaidu. Grihdu aplahja pa datai samihditu schkehpetu, pa datai no eelas eenesto netihrumu putekki. Seenâs bija druhmas un kailas, tikai weetam tâs gresnoja no gipsa weidotâs kahjas un rotas. Metahku no loga bija redsams neleels spogulis un wirs ta zilweka galwas tausš un kahda apputejuse bufete.

Weenâ kaktâ stahweja gulta, pahrlahtha ar wezu, faburšitu gultas segu, tai lihdsjâs naktis galdinšch ar dšels lukturi. Kamionkam nebija ihpashcha dšihwolka un winsch guleja darbnizâ. Bitreis gultu aischlahja gultas fargš, tagad tas bija atgruhšts nost, lai slimais waretu ehrtaki statitees pa logu un redset, waj tad laiks reis nepaliks labaks. Dtrs, leelaks, ateljejas gresstos eeweetots logs, bija no eelšchpufes aplahšs ar tahdu putekku kahrtu, ka pat gaischafajâs deenâs tikai peleka, wahja gaisma spehja zaur to eektuht istabâ.

Tak ahra negribeja un negribeja nošlaidrotees. Behz daschâm tumšchâm deenam mahkoni nolaidâs pawisam semu, gaisš kkuwa no miglas un mitruma smagaks. Palika wehl tumšchaks.

Slimiba, ar kuru mahšleneeks wahrga, nebija noteikta, winsch bija nonihzis, šagrauštš, noguris un škumigs. Winu bija pahrnehmis wispahrejs nogurums.

Winam nebija neweena, kas ap winu buhtu un tâ tumšcho deenu garâs stundas winam islikâs wehl jo garakas. Wina laulatu draudseni Deews tam bija aissauzis jau preelšch diwdesmit gadeem, wina radineeki dšihwoja kahdâ zitâ semes dakâ un ar saweem beedreem tas nesatikâs. Behdejos gados wina pahstamee bija no ta atrahwuschees. Sahkumâ schi wina istureschânâs bija kaudis usjaurinajuse, bet wehslaf, kad tas arween wairaf kkuwa par sawadneeku, un katrs joks padarija winu ismijuschu, tad ari wistuwat stahwoschee nobeidša ar winu iflatru fatikšmi.

Winam newareja peedot, ka winsch, wezumâ peenem-damees, bija deewbijigs palizis un schaubijâs par wina pateesibu. Launee teiza, ka winsch ejot tadeht basnizâ, lai zaur fatikšmi ar garidsneezibu eeguhtu darbu preelšch basnizâs. Bet tas nebija nepawisam tâ! Wina deewbijiba gan nepamatojâs us dšikas tizibas, bet netizigs winsch ari nebija.

Tas, kas pret Kamionku zeltâm aischdomam peedewa kaut jel kahdu pateesibas nokrahfu, bija wina peeaugošchais škopums. Jau wairaf gadus winsch aisch taipibas dšihwoja ateljeja. Winsch pahrtika no nedširdeti šlittas baribas un bija ar to sawu weselibu tâ samaitajis, ka wina seja bija tik dšeltena un zauršpibiga, ka ta lihdsinajâs waska tehlam. Winsch behga no zilwekeem ari tadeht, lai tee newaretu no wina pagehret kahdu pakalpojumu.

Winsch bija zilweks, kura raksturs wairs nebija lihdsfwarâ. Kamionka bija saruhgtinats un koti nelaimigs. Un tomehr winsch nebija itdeenischšigâs dabas, jo ari wina kkuhdam bija kahds ihpashšs mahšfligs weids. Tee, kas domaja, ka winam ar sawu škopibu wajadsetu buht eekrahjuscham brangu mantibu, maldijâs. Kamionka bija pateest nabags, jo winsch wifu, kas bija, isdewa par glesnam, kuras winam leelâ škaitâ guleja paslehptas un kuras tas laiku pa laikam apskatija un ar to paschu ruhpiwu škaitija, kâ škopulis sawu naudu. Scho sawu darbibu winsch apflehpa ar leelako ruhpiwu, warbuht tadeht, ka ta kâ leelas nelaimes un dšiku juhtu sekas bija iszehlufes.

Reis, apmehram gadu pehz fewas nahwes, winsch pee kahda antitwara eeraudšija no wara isžirstu Armidas tehlu. Armidas gihmi winsch atrada leelu lihdsibu ar sawas miruschâs fewas seju. Winsch tehlu tuhda eeguwa un no scha laika winsch sahla kraht wara gabalus tikai tahbus, kuri lihdsinajâs Armidai, bet wehslaf, kad wina mihlestiba sahla augt, ari zitus.

Zilwekeem, kuri saudejuschi kahdu toti mihlotu buhti, ir dšihwe pee kaut ka japeesleenas, zitabi teem jaet bojâ. Kas us Kamionku atteezas, tad gau neweens nebuhtu spehjis usminet, ka schis wezigais un patigais sawadneeks

ir ņawu ņeewu ņahdreis miņlejis par wiņu wairaf paņaulē, warbuht, ņa wiņa dņihwe, ja ta nebuhtu miruņe, buhtu jautrakri, patihkamaki iņweidojuņēs.

— Kamionka deewbijiba, kura laika gaitā bija paņrwehrtuņēs par paradumu, pamatojās weenigi uņ ahrejo formas eewehroņchanu. Wiņņch nekahdi nepeedereja pee pateeņi tizigajeem, ņahla pehž ņawas ņeewas nahwes luhgt par wiņas dwehņeles lablņahjibu, jo wiņam liņās, ņa tas ir tas weenigais, ko wiņņch preekņch wiņas wareja darit un ņa wiņu zaur to wehl paņtahwigi ņaut ņas ar wiņu ņaiņta.

Dabas, kuras ir wehņas, mihl beeschi koti intensiwi un koti paņtahwigi. Pehž ņeewas nahwes wiņas Kamionka domas groņņjās ap wiņas peemianu un ņmeņla no tās jaunu boribu, ņa paraņitu ņtahdi ņuhž no ta ņtumbura baribu, uņ kura tee uņauguņchi. Bet zilweks tā war eesuhņt titai giņtigas ņulas, kuras ņaņtahw no behdam un ņehlabam un tā pamasam ņagistejās ari Kamionka, niņka un nodehdeja.

Nebuhtu wiņņch bijis mahņņlineeks, tad tas, ņas ņin, waj ņaudejumu buhtu paņrdņihwojis, bet wiņa arods wiņu iņglahba, jo wiņņch uņņtahdija par uņdewumu pehž ņeewas aiņeeņchanas kalt preekņch wiņas ņapa peeminekli. Ir wel-tigi dņihwajeem teikt, ņa aiņgabjejeem weenaldņigi, kuros ņapos tee guņ.

Kamionka wehlejās, lai wiņa Soņijai tur buhtu koti jauki — un wiņņch ņrahdaja pee wiņas peeminekta titpat daudņ ar ņrēdi, ņa ar roņam. Tapehž wiņņch ari pirmajā puņgadā neņaudeja prahtu, un ar laiku ar ņawu ņtahwolli apada.

Zilweks palika ņatreekts un nelaimigs, bet mahņņla bija mahņņleneeku iņglahbuņe, un no ņchi laika ņahlot Kamionka dņihwoja weenigi mahņņlai. Laudis, kuri galerijās apņlata ņkulpturas darbus un glesnas, neņin, ņa mahņņleneeks ņawā mahņņlas deenestā war buht pateeņiņs un war ari leekuņot. ņtatotees uņ to Kamionkam newareja neka paņrmest. Spahrnu pee plezeem wiņam nebija, bet wiņam bija titai talants, kuruņ ņneedsās ne wiņai augņtu par widejo, tā mahņņla wiņam neņehja iņpildit ne wiņu dņihwi, neņi ari atlihdņinat ņaudeto, — bet wiņņch wiņu zeenija un bija wiņas preekņchā weenumehr pateeņiņs.

Wiņus garos gadus wiņņch nekad nebija wiņu ņawā arodā krahpis un wiņai paņri darijis, ne goda, ne pelnas, ne ņlawas deht. Wiņņch radija weenumehr tā, ņa wiņņch juta. Sawos laimigajos laikos, kad tas wehl dņihwoja, ņa ņatrs zits zilweks, wiņņch prata iņņazit par mahņņlu ņewiņņtus uņņtatus un wehlat, kad no wiņa ņahla newehrstees, wiņņch beeschi ņawā darbnizā to godbijigi un zehli paņrdomaja.

Wiņņch jutās koti atņahņts, bet tas jau bija dabiski. Paņaule, leekas, tura to par ņawu mehrēki wiņai nelaimigus zilwekus no ņawa widus iņstunt. Tee tad, apaug un apņuhno ar ņawām kluhdam un eedomam, gluņchi ņa ņahds uhdens ņtraumes iņmeņts atmens ari ņahņ apņuhnot, tiklihdņ wiņņch neberņejas pee ziteem atmeneem. Tagad, kur Kamionka bija ņaņlimis, wiņa darbnizā nepeeteizās neweena dņihwa dwehņele, iņnemot apkopeju, kura nahja diwreis deenā, uņwahrija un paņneedsa wiņam tehju. Zil beeschi

ta nahja, tik wiņa tam atgahdinaja un peekodinaja ņuhņit pehž ahreņta, bet wiņņch baidijās no iņdoņchanam un tapehž negribeja.

Pehdeji wiņņch palika koti wahjņch, gan tadeht, ņa wiņņch beņ tehjas neko zitu nebaudija; wiņņch nekahroja wairs neko: ne ehņt, ne ņrahdat, ne dņihwot. Wiņa domas bija tagad tik gurdas, ņa wiņas lapas, kuras tas zaur logu ap-luhņtoja, un ņaņtaneja pilnigi ar ņcho rudens gaiņu, ņcho leetaino laiku un ņcho miglaino, peebeesejuņcho krehņlu. Naw dņihwe ņaunaku laikmetu, ņa tee, kuros zilweks juht, ņa wiņņch to, ko wiņam wajadseja ņaņneegt un iņpildit, ir jau ņaņneedsis un iņpildijis, un ņa wiņam no dņihwes nekās wairs naw ņagaidams. Jau apmeņram peežpadņmit gadus wiņņch dņihwoja muhņchigajās bailēs, ņa wiņa talants waretu ņahdreis titk iņsmelts. Tagad wiņņch no ta bija paņrleezinats un teiza ņew ar ruhgtumu, ņa ari mahņņla wiņu atņahjot. Pee tam wiņņch juta ņatrā muņņkulā gurdenumu. Drihsu nahwi wiņņch negaidija, bet nezereja wairs uņ weņelibas atgreeņchanos. Wiņņch nejuta wairs ne dņirņsteles no zeribas.

Kad wiņņch tagad wehl ko wehlejās, tad tas bija, lai debesņs noņklaidrotos un ņaule eepihdetu wiņa ņwehtnizā. Wiņņch domaja pat, ņa tas wiņam eedotu jaunu, ņwaigu ņparu. Wiņņch bija weenmehr koti gņehws un bailigs no leetus un tumņbas. It rihtus, kad uņtopeja eenahja ar tehju, Kamionka wajaja: „Lais nepaleeņ gaiņņchaks?“

„At,“ ņeewa atbildeja, „tahda migla, ņa weens otru newar ne ņaredņet.“

ņlimais mehdsja pehž ņchis atbildes aiņdarit azis un tad ņtundam ilgi un nekustochi gulet.

Sehtā bija paņtahwigi kluņu, titai leetus laņņes pileja weenumligi no jumta.

Puņņten trijos pehž puņdeenas palika pateeņi tik tumņch, ņa Kamionkam wajadseja aiņdedņinat uguni. Tā ņa wiņņch bija wahjņch un neņpehžigs, tad wiņam tas nahzās koti grehti. Wiņpirms wiņņch ilgi apdomajās, eekams wiņņch twehra pehž ņehrtozineem, tad wiņņch iņsteepa laiņti rotas, kuru leeesums bija redsams zaur krekla peedurnem. Pehž tam, kad wiņņch bija aiņdedņis uguni, wiņņch guleja atkal, beņ ņa wiņņch buhtu paņuņtejees, lihdņi ņamehr wakarā nahja uņtopeja, un klauņjās ar aiņwehrtām azim uņ leetus pi-leenu troņņni.

Ateljeja pa tam iņņlatijās koti ņawadi. Swezes ņpihdums apgaismoja gultu un tur gulochcho Kamionku un meta gaiņchu ņchwihtu uņ wiņa ar dņeltenu un iņņchuwuņchu ahdu apņlahto peeri. Wiņs zits iņtabā atradās tumņā, kura ņatru azumirkli palika beesaka. Bet jo leelaka palika ahra tumņa, jo roņchaimaki palika eekņchā tehli. Swezes trihzoņchā leekmā ari tehli, liņās, drihs lozijās, drihs zehlas, itk tee gribetu peezeltees uņ pirktu galeem, lai waretu labati eekņatitees mahņņleneeka noleesejuņchā gihmi un paņrleezinatees, waj wiņu raditajs wehl dņihwo.

Ja, ņchāi gihmi atņpogutojās nahwes dweņma. Laitu pa laikam ņlimneeka ņilganās luhpas lehni kustejas, itk luhgtos waj lahdetu.

Rahdā wafarā ustopeja atnahza pee wina druftu eerei-
buse un bija runigaka, kà zitreis.

Wina teiza: „Man ir tildaudis darba, ka man ir gruhti
diwreis deenā atnahkt. Zuhš waretu labaki peenemt kahdu
schehlšerdigo mahsu; wina neko nemafsā un kopj flimneetus
wislabaki.“

Mahšlšeneekam schis padoms patika koti labi, bet winam,
kà jau wiseem saihguschēem zilwekeem, bija paradums runat
preti, kad winam dewa kahdu padomu. Tadeht winsch no
ta negribeja neka dsirdet.

Bet kad ustopeja bija aigahjuse, winsch sahka scho leetu
pahrdomat. Schehlšerdigu mahsu! . . . taisniba! ta neko
nemafsā un pee tam, kahda palihdsiba, kahda ehrtiba.
Ramionka fajuta, kà jau katrs flimneeks, kuram ir tikai
pafcham us sewis japataujas, milsum nepatilschanu un
zihnijās ar tuhstosch nelaimem, kuras winu mozija un

darija nepazeetigu. Winsch guleja
beefchi stundam ilgi ar neehrti no-
listu galwu, eekam winsch apnehmās
islabot pagalwi; daschreis, nakti
sahka falt un buhtu, Deews sin, ko
dewis par weenu taft karstas tehjas,
bet tā ka winam bija jau gruhti
aisdedsinat uguni, kà tad lai winsch
wehl uswahritu uhdeni?

Schehlšerdigā mahsa jau wisu to
daritu. Un zil daudis weeglak ir
pee schahdas kopschanas flimibu
pahrzeest.

Winam ari islikās, ka, ja tagad
schehlšerdigā mahsa eenahktu un
druftu jautribu few lihds eenestu,
tad ari ahra buhtu jatop gaischakam
un schlakstoschas leetus lahses beigtu
pilet.

Winsch noscheloja, ka winsch
tuhlin nebija peekritis aptopejai.
Gara, druhma naktis stahweja winam
preekschā, un ustopeja peenahks tikai
nahkoscho rihtu. Winsch nogida,
ka schi naktis buhs preeksch wina gruhtata, nekā wisas
eepreekschējās.

Pee tam winam uskrita — ka winsch tagad tal ir nabaga
Lazars — un kà prektats wina tagadejam postam wina
azu preekschā dsihwi stahweja wina agratee laimigee dsihwes
gadi. Un kà preeksch brihscha wina domas par schehlšerdigo
mahsu, tā sawijās ari tagad wina noguruschajās smadsenes
atminas par pagahjuscheem laiteem preekschitatā par fauli,
gaismu un jauku laiku.

Winsch sahka domat par sawu miruscho, sahka ar winu
runat, ko winsch weenumehr mehdsā darit, kad winam gahja
flikti. Pehbeji winsch peekusa, jutās gurdenaks un eemiga.

Sweze isdega uu nodhsa. Dsika tumsa pildija darbnizu.

Un ahra pa tam sehri un weenmutigi krita leetus lahses,
itkà winās us semi ritetu wisas dabas gruhtšerdiba.

Ramionka guleja ilgi weegli peemidsis, bet peepeschī tas

usmodās ar sawadu fajuhstu, ka darbnizā noteek kaut kas
neparasts.

Rihtā fahrtums twihka. Marmora un gipsa isstrahda-
jumi sahka gaischi mirdset. Platais, wenezeeschu logs,
kusch atradās gultai preti, sahka starot pahlsenā gaismā.

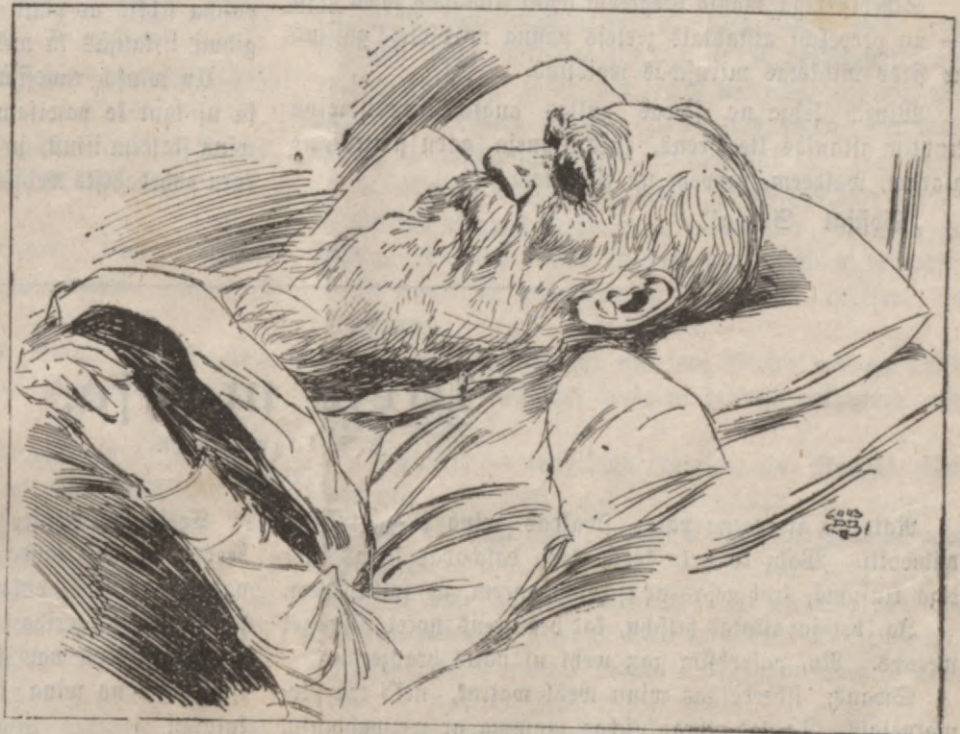
Schini gaismā Ramionka eeraudhsija pee sawas gultas
sehdam kahdu buhti.

Azis plati atwehris, winsch winu pehtoschi usstatiija: ta
bija schehlšerdigā mahsa.

Wina sehdeja nekustedamās un druftu pret logu pa-
greesufēs ar noleektu galwu; winas rotas guleja saliktas
klehpi. Wina, schkita, luhdsā.

Slimais newareja winas gihmi redset, turpreti winsch
redseja skaidri balto mizi un tumschās linijas no winas
pafchaurajeem plezeem.

Wina šrds sahka nemeerigi pufstet un wina galwā

Leewš Tolstojs us nahwes gultas.

eeschahwās jautajums: Kad gan ustopeja wareja buht
schehlšerdigo mahsu fautuse un kà wina scheit eenahktuse?

Wehslak winsch domaja, ka winam warbuht no nogu-
ruma tā kaut kas tikai rahdijees un aisdarija azis.

Bet pehz brihscha winsch winas atkal atwehra.

Mahsa sehdeja wehl weenmehr tanī pafchā weetā, neku-
stedamās un itkà nodstikinajusēs luhgschanā.

Sawada fajuhsta, no leeleem preekeem un bailem jauhta,
pahrnehma flimo un winam mati zehlās stahwu. Wina
skati ar burwigu spehtu tika no schi stahwa peewillti.
Winam islikās, ka winsch winu buhtu jau kaut kur redsejis,
bet kur un kad tas ir bijis — to winsch wairs newareja
atzeretees. Winu fatwehra nesawaldama griba scho gihmi
redset, tal baltā mize winu aisklahja; bet Ramionka neuf-
droschinajās, lai gan winsch pats nesinaja tadeht, ne runat,
ne tustet, ja, pat ari ne elpot. Winsch tif nogida, ka to

fanehma baitu un reišā preeka fajuhā, un winsch isbrih= nejees jautaja sewi: Kas tas gan ir?

Deena pa tam bija pilnigi usaufuse.

Zit tagad wajaga skaištam rihtam buht? Peepeschi, beš jebtahdas pahrejas, ateljeā eepihdeja gaisma, tit gaischa un mirdsoscha, itkā buhtu pawafars un majš. Selta gaisma waj wefeleem wilneem, kuri, kà wehtras straume peenehmās, pildija istabu un pat tit wareni, ka marmora tehli nogrima un isginda schai gaismā; ari seenas fakusa ar scho gaismu un pasuda tajā pilnigi. Kamionkam isflitās, itkā winsch atrastos lahda neaprobeshotā gaismas telpā . . .

Te winsch pamanija, ka baltā mizite uš schehlfirdigās mahfas galwas pamafam saudeja sawu balto stihwumu, sahla swehrot, isfihla kà migla un ari pahrwehrtās dšidrā gaismā.

Schehlfirdigā mahfa peegreesa lehni sflimajam sawu seju — un peepeschi atstahtais zeetejs pasina mirdsoschā gaismā no firds mihtotās miruschās waibstus.

Winsch lehza no sawas gultas augschā un is wina kruhtim islaujās kleeđeens, kura skaneja gadu simteni no asaram, waideem, fahpem un ismifuma.

„Sofija! Sofija!“

Un winsch aptwehra winu, speeda pee sewis un ari wina skahwa tam sawas rotas ap kattu.

Gaisma arween wairaf pluhda eefschā.

„Tu neefi manis aismiršis,“ wina pehdeji fajija, „es nahku tew pakaf un esmu isluhgufes tew weeglu nahwi.“

Kamionka tureja winu weenmehr sawās rotās, itkā winsch baiditos, ka schi parahdiba waretu winam lihds ar gaismu issust.

„Es esmu gataws mirt,“ winsch atbildeja, „kad tilai tu mani neatstabi!“

Bet wina tam usfmaidija ar debeschfigeem engeka waibsteem un, weenu roku no wina kalla atswabinajuse, wina rahdija uš leju un teiza: „tu efi jau nomiris, skatees turp!...“

Kamionka raudsijās uš to puš, un redfi — pee wina kahjam zaur welweto logu winsch eeraudfija wina tumfchās un weentulās ateljejas eefscheeni; tur gultā guleja wina pascha lihkis ar plati atwehrtu muti, kura nobseltejoschā gihmi isflatijs kà melna ala.

Un winsch raudsijās uš schim nolseejuschām meefam, kà uš kaut ko pawisam sweschu. Behz brihscha wifs sahla wina skateem issust, jo gaisma, kura winus abus apwija, un kuru pahrdabifis wehjsch litās uspuhscham, nosuda befgalibā.

Tult. 3 n a.

Wezā mahja.

F. Sologuba stahšis.

(Beigas.)

Natafcha ir weena pate; swaidas wina te pa tufcho dšihwolli. Wahz ko neko kopā, kopo dahchadas leetas juh= tigā klusumā, krahmejas ar ischemodaneem, ap spilweneem.

Ja, bet japastatas tatschu, kad brauzeens noet Puszet weenos. Nu, paspehšim gan wehl uš naktš brauzeenu.

Swans, isbeede tas winu wehl wairaf, nekā tas pir= matnejais. Tā tad abraufuschas mamma ar wezmahmufu, no bahlajām schaufmam gluschi waj besprahhtigas tapuschas.

Besmeega, nogurdinoscha naktš wagonā.

Ritenu dimdona, greesoscha, asa, weenmufiga. Pees= stahtnes. Wifs tit gauschi. Tahdas fehras, behdas! Al, ahtraf, ahtraf!

Jeb waj labaf wehletees, lai laiks fastingu? lai pah= atmenotos ta pahri par pasauli isplatitee puhkainee spahrni? lai muhschigi muhschos nekustoschs paliktos ta puhzes skateens pee azumirkfa, kad breefmigais wahrds wehl nebija teiktš?

Nobrauja beidsot, deenā. Woksalā, weenmufigi ween= tulā un netihrā, winas fagaidija Natafchas brahlens, jauns swehrinatš adwokats.

No wina bahlās, ustraukti isflaidigās fejas noprata, atzerejās un apkehra, ka wifs jau galā — beigts — faudets . . .

Runā daudš, bet beffatarigi. Meerina zeribam, kura m patš netiz.

Teefa jau bijuse, agri no rihta. Boris un wina abi beedri, — wif tahda pat saka jaunatne, — noteefati uš nahwes sodu — pakarot. Kasazijas suhdšiba netiks pee= laista. Wiša zeriba wehl uš weetejo generali. Winsch, pateefbu fakot, naw kauns zilwels. War buht, ka isdofees isluhgtees no wina listena mihshtinajumu, — beftermina katorgu.

Nabaga mahtes, par ko winas luhds!

Nobrauja pee generala Sofija Aleksandrowna un Na= tafcha. Ilgi gaidija tufschajā, klusajā sahlē, kur mirdsjet mirdsjeja spodri puleeretais parkets, karajās selta rahmjos portrejas, un skani noskaneja mundeeros tehrtu wihreeschu usmanigee soki, teem laitu pa laikam pa milfsgajām bal= tajām durwim laukā isnahkot.

Beidsot peenehma. Laijni noklauffjās, kategoriski at= teiza, zeeschi atraidija. Beezehlās, peescheem noslanotees, issteepās wiša garumā, — stalts zehls, ordeneem apkrautu kruhti, firmeem mateem, farkanu gihmi, melnām usajim un platu degunu.

Ir weltas pasemigās luhgschanas.

Mamma, bahlā, lepnā mamma, guleja generala peefschā zefos, butfchoja, ruhgti raudabama, wina rotas, pee kahjam wahkajās, — welti. Aufsta atbilde.

— Peedodeet, zeenijamā kundse, neatrodu par eefpeh= jamu. Saprotu juhfu behdas, zeeschanu fahpes, pilnigi

lihdsi juhtu juhfu behdam, bet ko es tur waru darit? Kas tad tur wainigs? Man jadod smaga atbildiba trona un tehwijs preefschâ, us manis gut leels peenahfums. Deesta peenahfums — neta newaru darit. Pahmeteet patefew — isaudsinajat.

Kas gan ir nabaga mahtes asaras! Dausees us aufsta parketa ap wina melni spodreem sabbakeem zit gribi, jeb ar' aiseji lepni un klusedama, — wifs weena alga, tas wifs neko nelihds. Lawas asaras un luhgschanas wina neaifkers, tawi lahsti wina neapwainos, neaiffahrs: win sch ne ka new ar. Winsch ir labs zilweks, winsch sawu dsimtu karsti mihlejoschs tehws, bet wina teefchi saldatiskâ dwehsele masâ wahrda — nahwe preefschâ nedreb. Karâ winsch nesaudssofchi sawu dsihwibu nahwes breefmam atwehleja, — kas gan preefsch wina framolnika-dumpineeka nahwe?

— Bet redseet tatschu, — winsch jau wehl pawisam behrs!

— Nè, zeenijamâ kundse, tās naw nekahdas behrnischkas aufschibas. Peedodeet.

Aiseet. Meerigi, weenaldsigi noskan peefchi. Parketa grihdâ atspihd tumfchi wina augstais staltais augums.

— General, apschehlojatees!

Aufstās, baltās durwis ajschyras. Lehna, mihligi laipna jauna ofizeera meerinaschanas wahrdi. Pazet — palihds aiseet.

Dewa fatifschanos. Nedaudsas minutes patezeja jautajeenu, atbilschu, aplampeenu un asaru apjukumâ.

Boris gandrihs neta nerunaja.

— Tu, mamma, neraudi. Es nebihstos — nebaidos. Nu, zitadi jau wini newar. Ght te, nekās teikt, labi dod. Sweizinat radus. Bet tu, Natafcha, faudsi mammu. Ar muhfu dsimtu ir galâ. Nu, sweiki!

Kahds winsch bija weenaldsigs un tahsch. Litās, ka domaja par kaut ko zitu, par ko nesata neweenam. Un wina wahrdi skaneja, kâ no ahreenes, kâ sweschi, kâ farunas ween deht.

Nakti pirms rihta aufmas Boru pakahra. Nahwes fodu pee wina ispihcija zectuma sehtâ. Naw sinams neweenam, kur to slepeni apraka.

Mahte luhdja otrâ deenâ:

— Parahdeet man kautschu jel kapu!

— Kas par kapu! Sahrlâ eelika, semê apraka, kapa usmetumu weenlihdsigu semei nolihdsinaja, — ir tatschu pasihstama teeta, kâ ar nahwes fodu foditos apglabâ.

— Tad sakeet jel, kâ nomira.

— Nekas, kâ waronis, malajis. Meerigi, nopeetni. Bet no mahzitaja — batjuschkas gan atteizās. Un trustu ar' nestuhpsitija.

Ar to tad ar' pahrbrauja mahjās. Sehru migla pahrlahrs pahr winam. Bet sem winam eedegās neprahtiga zeriba, — nè, Bora naw miris, Bora pahrnahts.

Domas par to, ka Bora ir pakahrts, newareja wina parastâ iddeenischlâ ideju aptwersmê eesafnotees. Lit ween kahdreif jaulâ faules deenâ, tad schis warenais spihdeklis atradās wisaugstakâ weetâ, waj ar gaischâ mehnes pus-

nakti schi pateefba kâ aff greesofchs kinschals peepeschi usbudinatajâ apsinâ eegreesās. Un graifigi zauri duhra tad flimo dwehsele asam, nezeeschamam schpem. Aisgahja tad atkal, rihta blahsmai austot, prom tahlumâ kâ tumfchu sehru beesa migla. Un eestahjās par jaunu atkal besprahtigâ pahrlaeziba.

Nè, Bora pahrnahts. Ne, re, eestanesees swaninsch, atwehrs durwis.

— At, Bori! Kur tu biji pasudis?

Kâ mehš winu butschosim! Zit dauds jaunu sinu!

— Kur biji pasudis, tur neefi. Biji pasudis, un atradees, kâ pasuduschais dehts.

At, kas par preekeem buhs!

Un wezinwezâ aukle raud meerinot neapmeerinama. Staita:

— Borit, Borit, mans azu raudsin! Es winam safu: es, Borit, nabagmahjâ eefchu. Bet winsch man: es to negribu, faka, auklit mihkâ, es tewis nelaidischu nabagmahjâ, es tewi, faka, pee fewis nemfchu, mihlulit wezâ, kauj tif ween man isaugt, dsihwo tad, faka, pee manis. Borit, kâ tatschu jau gan! Ja jau, ja!

No rihtina wezâ aukle isgahja preefschistabâ. Redj, — kâ tad tas pelekais mehtelis us uskaramâ? Borischa, gimnastita. Waj tad winsch schodeen naw gahjis us gimnastju?

Get tad us ehdamistabu, mihstam tupelem lehni schuhhdama.

— Natafchin, kas tad nu, waj Borits mahjâ? Redju es, ka wina mehtelits wehl us drehbju pakaramâ. Waj warbuht flims ir?

— Auklit! — eekleedsas Natafcha un isbijufes flatas us mahti.

Atzerejās wezâ aukle. Raud. Trihž firmâ galwina pelekâ mijitê. Runâ tahlak wezâ:

— Gahju, flatos, mehtelits us drehbju pakaramâ. Borischa mehtelis, gimnastijâ ar to gahja. Borit, domaju, kapehž gan wehl mahjâ? naw jau nekahda swehtku deena. Borit, — naw Borischa mana, mihkâ!

Aisween stipraki kleeedseeni — raudas. Mokrita wezite gar semi, daujas tur us grihdas histerikâ.

— Borit, Borit! firds mihkais! Kaut jel Deews mani, wezeniti, buhtu wina weetâ peewahjis. Preefsch ka man dsihwe! Dsihwoju, nihstu, ne paschai naw, ne ar' ziteem preeka kahda.

Natafcha bahlus tschukst wahrduš:

— Auklit, mihkâ, apmeerinees.

— Apmeerini mani tu, at Kungs! Kungs mans, firds man, mana juhtigâ schp. Sapni, murgi, aisweenim ween nelabee. Kaut nepeepilbitos kaunee melnee sapni! Borit, firds mihkais! wismihku mihkais!

Daujas us grihdas, raud wezite. Natafcha luhds mahti:

— Mamma, mihkâ, no Deewa pushtes, — atkauj no nent no uskaramâ Borischa, muhfu mihkâ, mehteliti.

Sofija Aleksandrowa flatas us winas sweloschi melnam azim, un faka tad druhmi:

— Kapehž? Lai stahw tur pakahrts. Tepat, tepat atkal jau winam ta eewajadses.

At, neapflauschami — behdigās atminās! Gelams ween jo projam pee debess welwes waldis schis kaunais puhkis, nekad, nekad, un ne kurp no tām neklihdif.

Natascha ustrauckta, neatrod apmeerinajuma few it ne kur. Uf meschu ees, — par Boriti domā, par to, ka wina wairs naw. Pahrnahks mahjās, — un atgahdina Boru i wisas wezās mahjas seenas, tās saka, fludina: winsch ne-pahrnahks.

Kā bahla ehna staigā pa dahrsa alejam mahte, uf meklebama weetas, kur beesaka ehna. Sehđ tur uf solina wezmahmulina, meerigi taisna, gluschi kā jauna institutneeze, lasa awises tur. Tā turpinās lehnām, pamāsam tās if deenas.

Bet klast jau wakers. Saule semu un purpursahrtā, un skatas ta kautineem teeschi azis, gluschi itkā paschreis isdifsidama, pehz schehlastibas ta luhdsas. No upites wehšma puhšma schurpu pluhst — lihds ar to maigi balto nahru smeekli.

Skreen barā leelā trofšchni trofšchnaini maši puifšchi, to kreklinu apalschpaltas tā ween gaisos wihzinajas; peedurknes gluschi kā puhšchi uspuhsti. Kaut kur tahku tahkumā tšcheepst kehrtstoscha hermonika, un dseesma lihds tai štan jo preezigi lihgsma. Druwā štani greešch greeše, un winas štanās gluschi kā apšinigi — saldi dufoscha generata krahschana.

Wezā mahja atkal usprawas un tahku prom no fewis met tās kaunās tumšchās deenas fistās ehnas, un logi tai degtin eedegas rosā gaischeem rihta blahšmas lihgsmu preekeem. Gurdi smarscho tahkajās alejās leštojas, roses rihta aufmā jo rosā sahrtakas un smarscho jo tihkamati, un aisween no jauna muhschigi muhschigā Afrodite, šawā brihnischki apbrihnojama meefas tehypā kailā, rosā sahrtā marmora atspihdumā kahrtu un lihdsina tur šawas drehbju krotas šaistoschi — waldfinoschā weibā, kā jau agrat.

Un gluschi it wišs, gluschi kā jau agrat, wehrstin wehrsts pretim pret besprahtigām zeribam. Deenas degoschā gurdumā ismozitā, spehku — spehkus isfuhktā dwehsele, patehrejuse wisu šawu spehku zeeschanās, wisu šawu gribu ar' tur, kriht tad if sehru dšelschaineem apkampeeneem — uf kahdreif bijuschās dšihwes miško semi, uf tās miškās dšihwes kas kahdreif karsti škubstita maigi-saldu, wehšu šapnu, rafota jaunin jaunu špirgtas dšihwibas rasu, spehka pilnu . . . šapnu theleem.

Un atkal, un atkal aisweenam no jauna gaidit gaida schai wezajā mahjā, gluschi kā šen šenak — Boriti, šawu miško, trihs wezās feeweetes wezajā mahjā, — uf ihšu, masu brihdi tur šawā besprahtibā laimigas buhdamas.

Gaida un runā par to, runā un gaida lihds kamehr pahri par tumšchām tumšchā mešcha galotnem pazek šawu muhschigi muhscham auksto seju — aukstais mehnefs. Miruschais mehnefs wirs baltās miglas lihku sega.

Tad atkal winus wisas trihs, atzeras atkal par to, ka Bora pakahrts, un šaet tad kopā pee uhdens seedu pahrklastā diška — raudat par winu.

Wispirmā no mahjas isnahk Natascha. Apgehrbuses baltā uswalkā un melnā mehlestiti. Winas melnee mati

segti no weegla melna latata. Winas ahrkohtreji melnajās azis paslehptas dšikumbstas upunis — dširkstoschi šwe-lošchas ugunis. Šahw wina, pagreesuse gihmiti bahlo pret mehnefi, šahw un gaida wehl diwas few tuwas.

Jefena Kirilowna un Sofija Aleksandrowna atnahk abas kopā. Jefena Kirilowna isnahk no mahjas pirmā un Sofija Aleksandrowna skreen winai pakak, panahk to jau tuhlin pee diška. Melns winām apgehrbs, melni latatini ap galwu, un melnas kurpes.

Natascha runā:

— To nakti preefsch nahwes šoda winsch neguleja. Mehnefs, škaidri-gaischs, tāpat kā tagad, škatijās pa wina kameras šchauru lodšinu. Uf wina kameras grihdas tās tehloja šaku rombu, krusotū krusām šchekhsām šchaurām melnām linijām. Boris staigaja pa kameru, škatijās te uf mehnefi, te uf šako robu, un domaja. Es wehletos šinat, par to winsch domaja šhini nakti?

Tif wisai meerigi štan winas jautajeens. Gluschi kā par kahdu šwešchu.

Sofija Aleksandrowna nerwosi lausa rolas, un runā, — un balšs winai dreboscha un sehru pahrpildita.

— Ko tad gan war tahdās minutēs domat! Raug' mehnefs špihd, — šen jau miris. Peezi šoki no durwim lihds logam, tšchetri šoki pahri šchekhsām. — Domas drudschaini štraida no preekschmeta uf preekschmetu. Par to, ka rihtu no rihta nahwes šods, zentees nedomat. Štipru šparu šsen prom šchis domas. Bet doma šchi šahw, neateet, špeesch dwehšeli kā šmags, negehligs kehms. Behdās špeesch un gurdina — nepahrwarami nospeedoschas. Bet nedrihst buht, ka mani zeetumšargi un wiš tee tšchinowneeki, kuri atnahks, manas škumjas nowehrotu. Buhšchu meerigs. Tahdās leelas škumjas, — eekleegtos, bahlajā mehnefi bahlo gihmi pazeldams!

Jefena Kirilowna tšchukt klusu:

— Breesmigi, Šonuschka.

Winas balši ašaras, — weenteešigas, wezenites, wezmahmufas ašaras.

Sofija Aleksandrowna, nemas neklausdamās turpina:

— Kapehz gan wajaga, lai es eetu pretim nahwei drošchi un ar pahrleezibu. Waj gan naw wišs weenalga? Nahwes šodu ispidla eeschogojumā, ais sehtas, — tumšchā nakti. Waj gan naw wišs weenalga, — waj nomirštu es drošchi, waj masdubšchigi raudaschu un pinksteschu, luhgschu pehz apschehlošchanas, ismifuschki pretim tureschos bendem? Neweens nesinās, kā es miris. Šawas nahwes aukstās sejas preekschā es weens pats. Kapehz jazeesch man šchis mešchonigi sehrās šahpes? Šekautšchos, raudaschu, kleeğschu. wisu zeetumu ustrauckschu, it wisus kahjās šazelschu ar šawu ismifuschki šchafmigo kleeđseenu, pat wisu pilsehthu kahjās šazelschu, kas kautschu ar brihwibā, bet tāpat kehdes kalta kā mans zeetums, — lai ne jau es weens zeestu, lai ari ziti manās preekschnahwes šahpes lihdsi dalitos, lai ari ziti manas pehdejās šchafmas lihdsbauditu. Bet nē, naw wajadšigs. Mans listenis tās — nomirt weenam. Weens ar' nomirschu.

Natascha peežetas, dreb, trih3, leef sawu rofu uf mahtes aukstas rokas, un fata:

Mamma, mamma, tas ir breefmigi, ja weens pats, weenatnē. Newajaga tā, lai winsch justos weens ween-tulis, zitu atstahts. Buh3im kopā ar to.

Zefena Kirilowna t3chufft:

— Ja, Sonuschka, tas ir schaufmigi, ja weens pats. Tahdos brih3chos!

— Meh3 esam kopā ar winu, — stingri atfahrto Natascha. — Meh3 jau esam kopā ar winu.

Uf Sofijas Aleksandrownas luhpam smaid3s, glusch3i ween lih3dsigs tam smaidam — kurā mirejs atrod sawu wispehdejo apmeerinajumu. Un runā wina:

— Behdejais apmeerinajums — ir domas, ka neefmu es weens pats. Winas lih3s ar mani; meh3 kopā. Schis feenas ir zaurspih3digas, zaurredsamas, schis zeetums — ir zilweku paschu zelti mahnu meli. Bet nawa meli un nawa mahni manas zeefchanas, un weenots es sawas sahpes kopā ar winam. Behdiga paschapmeerinashanas! Tat3chu es esmu tas, tas esmu es, ihpaschs es, pats preeksch sewis dsimuschais Boris, es mirstu.

— Es mirstu, atfahrto Natascha.

Winas bals3 sehri stumja, tum3cha, un stan ismifusch3i — schaufmigi. Un wiskas trih3s wiskas zeefch tad uf brihtinu klusu, satreezoch3i usbudinajusch3o wahrdu apburtas.

Un runā atkal Sofija Aleksandrowna, un wiskas bals3 isleekas meeriga, stan weenal3dsigi, besruh3pigi, meerigi:

Nē, mirstocham nekahda apmeerinajuma naw, tas gan par apmeerinashanu waretu buht, — un sehrās stumjas ta — neapmeerinami-nepahrwaramas, un aukstais mehnefs mozoch3i stumdina to, un lauschas no wina rih3kles ahрупj waidi, kas glusch3i lih3dsigi sawal3dsinata mescha swehra breefmigi nitnai, ismifusch3ai bes3peh3ta kaukschanai.

Bet winsch jau naw weens pats, — sehri fata Natascha, — naw weens pats. Meh3 tat3chu wina zeefchanas kopā ar winu.

Winas azis, — tās melnatas par wismelnato nakti, — pazetas pret pee debefs wisoch3o ned3shwo mehnefi, un safais kaundaris-burwis tanis sati atspogulojas, un sehri stumdina — moza.

Sofija Aleksandrowna smaida, — un wiskas smaid3s tā miris, — un nepahrwarami-neaptiveramu behdu pilnā bals3i runā tad atkal klusu:

— Meh3 kopā ar winu tikai wina bes3eribā, wina neschehligajās bes3isejas behdās un neaptiveramā neapmeerinajumā, wina tum3chajā weenatnē. Weens, weens, weens pats winsch tika noschnaugts no algota bendes rokas, noschnaugts tur aij breefmigajām zeetuma feenam, kuras sagraut naw mums speh3jams. Un ned3shwais mehnefs winu meerinaja, kahrdinaja bes3prah3tigām, meschonigi kaislām slahpēm: kleeht ismifusch3a swehra preekschnahwes kleehtseenu.

Un meh3 te ar' tagad, scho paschu stundu, pee sch3i pascha mehnefs, waj ari meh3 neslahp3stam tās paschas bes3prah3tigās slahpēs, — behgt, behgt tahku prom no zilwekeem, un stenet un waidet, un waimanat un mehtatees sahpes apfahrt a3 sawam neisteizami nepanesamam sehram.

Wina nerwosti usžetas, un eet, laustidama sawas flais3ās, baltās rokas, eet ahtri, gandrih3s skreen, glusch3i tā dsih3tin dsih3ta no kahdas swefchas, nered3samas waras. Natascha eet winai nopakafsch nesteid3sigi, bet deesgan ahtreem, usmanigi apreh3inateem ned3shwa automata sofeem. Sch3i gaita tai parasta. Bet winam pakaf steidsās, retās asarinas no sawa melnā apgeh3rba flauzidama, Zefena Kirilowna.

Mehnefs usmanigi, bet weenal3dsigi noslatas sch3at winu pasteid3sīgā ejā zaur dahrsu, pahri pa laukeem, uf to meschu, kurā tas klufais klajuminsch, ta mih3ligā pflawina, kur behrni swinigi d3eedaja wareno himnu, kur kahdreif uf bes3prah3tgeem waronu darbeem sauza winus tas, kufsch reifā ari gatawojās tos par puslih3ds3 peemeh3rigu zenu pahrdot, — ja un a s a f i n i s p a r s e l t u.

Druwās rafota sahle, pahr upiti pahrkah3jusēs beesa, balta migla, pee debefs mehnefs flaidrs, gaischs un auksts, un klufs wisapfahrt wifs tik loti, glusch3i itkā mehnefs ned3shwajā gaismā buhtu jau waj it wif3 pasaulēs trof3sch3ni un wiskas sahpes un steigas pawifam apflih3kusch3as.

Ne, te ar' jau pflawina klah3t. Natascha, waj atzerees? Zit fir3nigi draud3sigi d3eedajāt:

„Возстань, проклятьемъ заклейменный!“

(„Ar lahsteem aprautais, reif zelees!“)

Natascha, waj usd3eedas3? Bailes tat3chu naw?

— Usd3eedaschu, — atbild kaut kam kluf3 Natascha.

D3eed kluf3nam, glusch3i tā pee sewis. Klausas mahte, un klausas ari wezmahmuka, — bet behrsineem, un sah3litei, un spschajam mehnefim pee debefs welwes, kas gan teem par dafu gar zilweku d3eesfman?

„Въ Интернациональ!“

Объединится родъ людской!“

(„Sauz: Internazionalā —

Tew jaglah3j kauschu zilts ir teefcham!“)

Apklusa. Meschā wifs klufs. Mehnefs gaida. Migla domiga. Behrsini juhtigi — usmanigi. Debefs gaischa. Al, preeksch ka gan wifa sch3i dsih3we? Kas sau3? Kas atsauzas? Zeb waj wifs tas — ned3shwa spehle?

— Bora, Bora! — sau3 stanu sauzeenu mahte.

Afaram pah3rpluh3stot atbild Zefena Kirilowna:

— Boris neatnah3s, wina naw.

Natascha pazet rokas pret ned3shwo mehnefi, un kleeht3: — Bori pakahra!

Nostah3as wiskas wiskas trih3s rindā, statas uf mehnefi, un raud. Aisween stanak un ismifusch3at stan winu raudu kleehtseeni. Tad winu stenoschee kleehtseeni beidsot pahreet gari willtā, meschonigā kaukschanā, kas dsirdama tahki jo tahki wifā aplah3rtne.

Suns pee meschfarga istabinas ustruh3stas un spize auk3s. Dreb pee wifa sawa noleesejuschā kermena, pazehla auk3s, spize tās, fabosa retās spalwas. Peezehlās, issteepās uf sawam kaus3 noleesejuschām kahjam. Afais purns ar spizajeem schehteem un baltajeem kailajeem sofeem, pazelts pret mozoch3o mehnefi. Azis deg behdigi sehrās ugumis. Suns kau3, pakafdaridams tah3ajām seeweefschu raudam tur mescha pflawinā.

Zilwefti guf.

Jaunee awoti. Romans no Andreja Upišča.

Jaatšihstas, ka no Upišča biju lašjis tikai wina pirmos stahstus, tuzi wehl pahrak itdeenischki, chaotiski un rupji. Pehz teem par Upiti wairs neinteresejos. Wina liriskee dsejoli, kas schur tur muhsu fliktajās antologijās un deenas awišēs krita azis, nebija baudami lihds pat pehdejam „Uguni“, kur Upits reis tatschu mehginajis ari pats ar fewi parehinatees. Bet wisfliktakais, ko Upits sarakstijis, bes schaubam ir wina kritikas. Mas mahzjeeš skolās un mas kà autodidakts (garos wahzu romanus, kuruš winsch lafa un kritise, newar skaitit par wehrtigu lafamo materialu), pawisam wehl neeedshwojees kulturās dshwes un domašchanas weidā, tahtu no laut kahda pafaules uskata waj ideala, Upits sawus spreedumus dibinaja tikai us saweem personigeem peedshwojumeem un nowehrojumeem weenkahrschajā tautā un rakstot taifja zauri wišas schahdos gadijumos parastās kluhdas. Tamdeht wina kritikas neišschlihrās no wina draugu Lihgotna-Roses un Antona-Birkerta kritikam. Tā ka schās kritikas tika usnemtās deenas awišēs un aishween tur bija welti walkati muhsu dsejneeku wahrdi, tad newikus winās bija jaemet azis, fewischki ari wehl tamdeht, lai nowehrotu, kà zelas waj krihtas dsejas kufs I e e l a j ā publikā, kura sawus mahflas usskatus smek taifni iš schām lapam. Tomehr, kad „Dsimtenes Wehstnefs“ ar Lihgotna-Roses muti išlaweja Upišča „Jaunos Awotus“ par eewehrojamako muhsu scho laiku literaturās darbu, un Antons-Birkerts drihs ween nodewa jo garu spreedumu par Upiti wispahri, pee kam išdewejs pasteidsās sinamu darit ari to, ka romans išpirkts waj weena gada laikā (tāpat kà Lihgotna-Roses „literaturās wehstures material“ pahris gabus atpafak), tad es jutu, ka jafak, famehr karstis, un scho slaweno darbu kahdā lauku Mahras turgū ari eegahdajos.

Išlawjuscham, man jaatšihstas, ka pa datai schee awoti ir wehrtis sawas slawas. Muhsu literaturā tikai Sudrabs, Deglavs un Needra war fazenstees ar tagadejo Upiti. Pee kam Upits, buhdams mafak dšisch un dsejists, kà Needra, pehdejo pahrspehi spehta un rakstura sinā. Gribetos zeret, ka pee labas gribas Upits waretu išweidotees pat par mahflineeku. Tikai winam tad teescham naw jaapkuhst dotees tajās Ugunis, pee kurām winsch peestahrees peeminetā dsejoli, kuru leesmās zilwekam weenigi tad ari k a u t s nahkt pee atšinas, waj winsch ir elementars, iškuhstoschs šwina gabals bijis, waj muhschigs daituma un gudribas selts.

Kas atteezas us pašču darbu, tad ir wehl us laukeem dauds tahdu kaktu, pee kahda Upits fehrees. Wini tad ari špirdsinasees pee Upišča „mahflas“. Upits tehlo, kà basnizas un muischneezibas norahto, mahntizigo weztizibneeku kameeka-pazeetibai pretim fazelas moraliskee un sozialee bastahji, jeb nihilisti, wina dehli. Birnee ir šagrosijuschki Bibeli pehz sawa prahta, otree — dabas pafaules usskatu, zaur to išzetās wisbarboriskakee konsitti. Schi sawadā zihna no Upišča teek tehlotā ar kreetnu lauzineeku apstahktu un dšiku barbarišlās pšichologijas iš-

praschanu. Zihna šafneeds eewehrojamu spehtu, fewischki religiošā sanatisma konsekwenzēs, kur Upits pakafmehginajees labem paraugeem, kà Kaudsities Matifam un dashesem kreetnu romanisiteem. Reisem ar kreetnu išweizibu teek šamekletas aishween pahrsheidschakas un bagatafas ilusiju kombinazijas, kas fazek laštajā itkà mahfleneezistu baudijumu, laut gan mahzitees no wiša te mas ko waram. Bet schajā sinā Upits ne us ko leelu ari nepretendē, wina waronu leelos pafaules jautajumus romana beigās atrifina weenkahrscha gimnastite ar šawām skolās gudribam. Diweem galwenejem zihnās iškarotajeem — rentneekam tehvam un dehlam Robeschneekem Upits ir radijis zihnu warijazijas ari zitās gimenēs. Kà galwenee tipi (fewischki wezais Robeschneeks), tā warianti (peem. Setina) ir gan jau maniti muhsu tautas stahstā, bet wini naw ari bes sawas ihpatnejas nokrahšas. Wisneparastakais, bet ari wisinteresantakais ir Robeschneeka jaunakais dehs Zahnis. Bareiši scha tipa pšichologiju attihstot, Upits waretu iš sawas wezās deribas muhs išwest reis jaunajā, jo starp elementarajeem pahrejem spehkeem Zahnim weenigajam ir kahdas šhmes no augstakas dwehseles dshwes. Jaatšihst pee Upišča ari tas wehl, ka wina tipi naw wairs tikdauds dshwē nowehroti, kà pašča autora konstrueti, tāpat kà sawā laikā Needras tipi. Gedams pa scho jeku, winsch noschiras no muhsu hernhuteru schemas laukulturās tehlotajeem un paleek par mekletaju. Kad tikai winsch nepaliktu puzekā, kà, runajot ar Puleera padehla wahrdeem, I e e l a i s Andreews, kufsch nespehja sawas lauzineezislās širdsapšinas pahrweidot, ne bes publikas ištikt, ne sawairot sawas pšichologijas lihds kulturās zilweka gatawibai, eeslihdedams weenkahrschi lihdsjeetibā un raudulibā, kà wezais Anfs Leitans. Raudulibas nu gan Upišcham newar pahrmest, lai ar' zitu ko waretu. Tamdeht gribetos zeret, ka no sanatisko weztizibneeku un rewoluzionaro bastahju barbarišma zaur ihsto n i š f c h i a n i š k o dabas kultu Upišcham zetšch watā us muhsu renesansa kulturu un a b s o l u t o mahflu, tas ir — no treschās schiras lasamās weelas zaur otro us p i r m ā s š c h i r a s mahflu, kur wina šagaida muhsu deewischkā trijatne — Rainis, Poruks un Fallijs.

Šit tahlsch Upišcham wehl eetschejās atšwabinašchanās zetšch, tikpat tahlsch ahrejais. No parastās šuligās un šulainās eesahzeju walodas Upits gan šahf jau atšwabinatees. Weetam winsch isteizas jau šwarigi un šhmigi, notehlodams spehzigi un gaischi, bet wispahri wina waloda wehl ir šmaguma un lihhduma twaiku pilna, elementara, un wefas kà šlapja wadmala. Pat fliktakais kreetnu Arzibahschews sche winam par augstu paraugu nostahdams. Un schehl, ka jashaubas, waj jele kad wina waloda aishneegš to daiko dšidrumu un šimbolisazijas neiššmetamibu; waj jele kad pahrkausesees tajās dshwās, šugestejšochās domās; waj jele kad Upits eemahzifees tehlot ar pašchas walodas špezialeem lihdsfekem, kà ritmu, alliterazijam, kolorita fewischkibu, melodiskumu un t. t., kas w i š s weenigi

dara dsejas darbu par ihstu mahkflas darbu. Un neween pantos rakstite, bet ari profa, par kuras labako paraugu buhtu usstahdama Flobera prosa. Ir sawadi, ka Upits, kuresch tik ekstrawaganti nupat slaweja Raini, stola eet newis pee muhsu teescham slawejama klasta un simbologista Raina, bet nesin pee kahdeem otràs

un treschàs schkiras freewu un wahzu lasamàs weelas fabrizetajeem. Bet tad Upischam jamet buhtu pee malas ari wisa wina weltà kritiseschana un schurnalistika, bes kuras winsch atkal materiali newar ekfistet . . . Jahnis Mars reis no Upischa zereja ko labu sagaidit, luhkofem zeret ari wehl mehš. W. Eg.

Dschadi raksti.

Droschs lihdschelis. Kadetu partijas galwenà organà „Netsch“ nodrukats Lewa Tolstoja pehdejais saze-rejums, kura winsch isteiz sawas domas par nahwes fodu. Scha raksta faturs schahds:

„Pats par sewi saprotams, ka es buhtu gauschi preezigs darit wisu, ko tik spehju, lai waretu strahdat pretim tam kaunumam, ko tik breefmigi un schpigi fajuht wist muhsu laika labakee zilweti. Bet domaju, ka muhsu laikos preeksch pateefigas zihnas pret nahwes fodu newajaga neds eelaust wafejas durwis, neds isteikt reebjumu pret netikumisko, zeetferdigo un nesaprahtigo nahwes fodu katram juhtigam un prahtigam zilwekam; bes tam wehl finot no behrna deenami peekto hausli, newajadses pasflaidrot nahwes foda neprachtibu un nelikumibu; newajadses ari aprakstu par paschu nahwes foda ispidischanas breefmigumu; tahdi apraksti daritu eespaidu tikai us pascheem bendem, ta ka zilweti tad ne labpraht eestahtos schini amata un to ispiditu, zaur ko waldbiam wajadsetu dahrgati makat par bendu puhlineem. Un tapeh3 es demaju, ka galwenà kahrtà naw wajadfigs ne isteikt sawu reebjumu pret sew lihdsigu radijumu nofauschanu, ne eedwest isdaramo nahwes fodu breefmigumu, bet gan ko pawisam zitu. Bif skaišti runà Kantš: „Ir tahdas maldibas, kuras newar apgahst; wajaga peeschkirt nomaldijuscham prahtam tahdas finaschanas, kas wihu apgaismo, tad maldibas issubis paschas no sewis.“ — Kahdas gan finaschanas wajadfigs peeschkirt zilweta prahtam par nahwes foda nederigumu un netaisnigumu, lai zilweta prahta nomaldischana isnihktu pate no sewis. Tahda finaschana, peh3 mana eeskata, ir tikai weena: sinatto, kas ir zilwets, kahda wina atteeziba us wina apkahrtejo pasauli, jeb, kas weens untas pats, eeksch kam pastahw wina dsihwes usdewums, un tapeh3, kas warams undarams katram zilwekam, bet galwenais, ko newar un ko newajaga darit; un tapeh3, ja jau nu jazihnas pret nahwes fodu, tad jakaro un jazihnas tikai par to, lai eedwestu wiseem kaudim, bet it sewischki bendu rihkotajeem un wihu aistahweem, kuzi aplamdoma, ka wini, pateizotees tikai nahwes fodam, paturot sawu stahwokli, — eedwest scheem kaudim to finaschanu, kura weenigi wihus war atfwabinat no wihu maldischanaš. Sinu,

ka schis darbs naw weegls. Bendu peenehmaji un aistahwji ar paschaisfargaschanaš instinktu fajuht, ka schis finaschanas padaris wineem neespehjamu paturet scho stahwokli, kuru wini tura tik dahrgu, un tapeh3 netik ween paschi nepeesawinajas schis finaschanas, bet wiseem lihdselkeem zenschas apsehpt no kaudim schis finaschanas, ta fagrosidami un nobodami wihu isplatitajus wisada weida zeeschanam un truhkumeem. Un tapeh3, ja mehš pateefi gribam isnihzinat nahwes foda maldibas un, galwenà kahrtà, ja mums ir ta finaschana, kas isnihzina schis maldibas, lai tad keramees, neraugotees ne us kahdeem beedinajumeem, truhkumeem un zeeschanam, peeschkirt kaudim scho finaschanu, tapeh3 ka schis ir weenigais droschais zihnas lihdselis. Lewis Tolstojš.

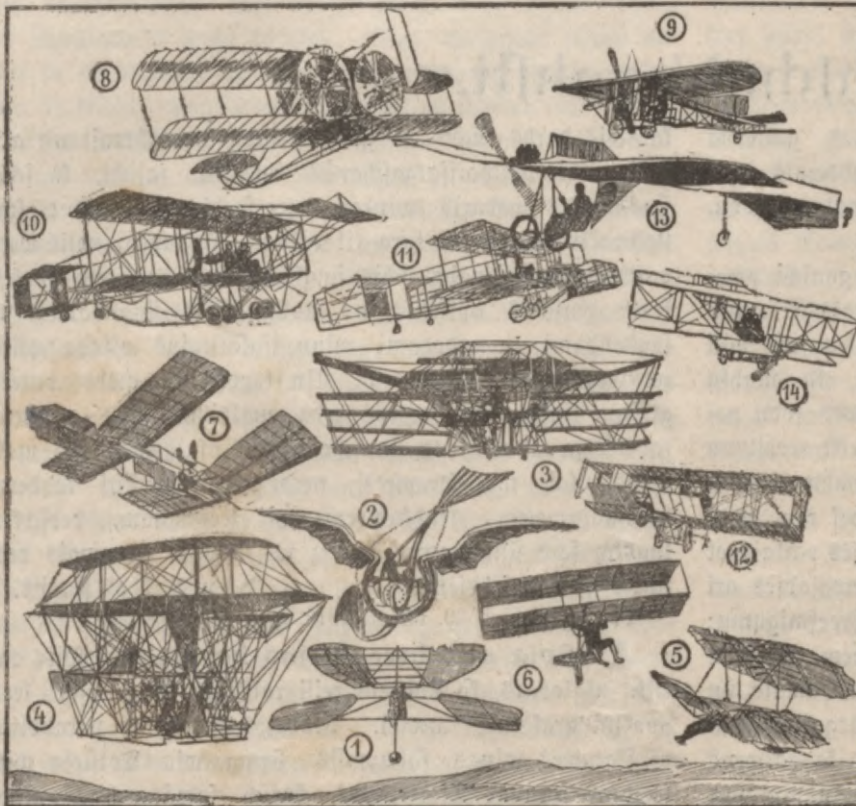
Optinas kosteri, 29. oktobri 1910. g.

Tolstoja atnachtee dsejas darbi. Lai wiss tas tittu usglabats, ko Tolstojs reisi rakstijis, tur sewischki leeli nopelni grafeenes kundzei. Pehdejos gados tad parahdijàs us skatuwes winas schuzenfs, firmgalwja Tolstoja wisleelakais draugs Tschertkows, kuresch sawa archiwà glabà wehrtigatos dokumentus is leelà wihra pehdeja attihstibas perioda, stary zitu Tolstoja intimo deenas grahmatu, kura tas kopsch sawas jaunibas ussimejis sawas fleepenàs atsilschanas un eespaibus. No nobeigteem grafa dsejas darbeem, kas atrodas wina mantojumà, atrodas pirmà rinda stahsts „Hadschi Murats“, kura waronis ir weens no dumpja wadoneem, kuresch Kaukassja zihnijees par schis semes neatkariibu. Schis darbs, kura motivus Tolstojs smeheles pa sawu ustructureschanaš laiku Kaukasà sawos jaunibas gados, stila sinà stahw koti tuwu wina „Kasateem“ un atrišna sposchas krahfu bagatas ainas par schis droschferdigàs tautas zihnam un schis krahschnas semes dabu. Gara, gandrihs nobeigta nowele ir „Paters Sergijs“. Stahsta waronis ir freewu leelmanis, Keisara Nikolaja I. gwardes ofizeers, kas sem satrizinoschu maldinajumu eespaida top par muhsu, nebudams tizigs, un no kura, tad, pateizotees wina agrafai bagatibai un wina agrafam augstam stahwoklim, istaisa pret wina gribu swehto. Tee paschi kahrdinajumi, kas bija jaisura swehtajam Antonijam, ari te atkahrtajas pee schi dihwainà asketa un tas nespeh3 tam ilgi atturetees. Winsch kriht par upuri otrreijejai paweschanaš, kas winam tuwojas. Bes tam pastahw wehl kahda nowele ar wirrakstu: „Peh3 bales“. Kamehr ta bija no dau-dseem grafa draugeem lahta, winsch tomehr sawu nebeigto

romanu „W e l n a n o s t a h s t i“ turejis stingri noslehtu. Šo darbu grafs radijis ihfi pehz sawas apprezeschanas.

Gaiša kugnezibas attihšiba. Reti kahda otra finatne, kura atbalstas us sporta pamateem, war usrahdit tif spehju usplaukschamu, ka awiatika, ma h k s l a l a i s t e e s t a p u t n a m. Kamehr aeronautikai jau pehz Mongolšje panahkumeem peegreesa arween leelaku interesi un jau pagahjuscha gadu fimtena sahkmā gaiša kugoschanas lauka ta

fareschgitu. Rā zelmu lauseji awiatikā eestatami wahzu lidoschanas tehnika Lilienthala 1894.—96. gados isdaritee mehginajumi. Bet pehz kahda sekmiga lidojuma 9. augustā 1896. gadā tas krihtot nostās. Wina mahkflas lidojumus turpinaja un paplaskhinaja tšchikageetis inscheneers Šhanits (Chanute). 1903. gadā leelu eewehribu fazehla profesora Lengleja puhka lidotajs, kuresch noskrehja leelus gabalus, bet turam tomehr preekšč semē nolaischanas wajasdeja sewišcha eerihkojuma. Tomehr to drihši ween nostahdija ehnā wina tauteeschu Drwita un Wilbera Raitu diwjumšču lidojumi. Raiti ar saweem diwjumščeem wairaf waj masaf sagatawojuschi modernai awiatikai zelu. Ari franzujis S a n t o f s D i m o n s ar saweem puhku lidotajeem jau 1906. gadā spehja isdarit sekmigus lidojumus. Nahkoschos gados it wifur tšchakli tika konstruets. Notezejuschā gadā tad ari parahdijas wefeli pluhdi jaunu lidojumu maschinu. Franziajā it sewišchi kanata pahrlidotajs B l e r i o t, tāpat Henrijs Farmans, angļu konstruktors, kuresch dšihwo Parišē, ari tāpat b a r o n s d e K a t e r s, tee wifē isdarija daudsus sekmigus lidojumus. Wahzijā Magdeburgas inscheneeram Gradem isdewās eeguh t eewehrojamas panahkumus, kamehr Austriajā pilots W a r s c h a l o w s k i s debiteja sekmigi ar sawu pahrlaboto Farmana aparatu. Tefoschais gads, kuresch ar saweem daudseem nahwes upureem ir tas tumščatais jaunās awiatikas wehsturē, atnesa few lihdsi wehl kahdu jaunu modeli no wahzeescha Eulera, konstruetu sewišchi preekšč kara noluhkeem. Ar to, ka sinams, pruschu prinziē Jndriks isdarijis wairakus lidojumus.

Awiatikas attihšiba.

1. Forlianina struhwu lidojamā maschina 1878. g. — 2. Truwerā spahrnotais lidojamais daifts 1890. g. — 3. Mafšima lidojamā maschina 1890.—94. g. — 4. Mafšima lidojamā maschina 1892. g. — 5. Lilienthala laišchanās aparats 1896.—96 g. — 6. Šhanita (Chanute) lidojamais aparats 1896. g. — 7. Lengleja (Langley) aeroplans 1903. g. — 8. Raita (Wrights) lidojamā maschina 1905. g. — 9. Blerjō (Blériot) lidojamā maschina 1908. g. — 10. Austreeschu lidojamā maschina 1909. g. — 11. Farmana lidojamā maschina 1909. g. — 12. De Katero lidojamā maschina 1909. g. — 13. Grades lidojamā maschina 1909. g. — 14. Eulera lidojamā maschina 1910. g.

jau wareja usrahdit eewehrojamas sekmes, tur awiatika lihdsi pat dewindefsmiteem gadeem atradās behrnu kurpitēs. Angļa S o n s o n a wairakahrtejee nesekmigeē mehginajumi 40. gados ahiri ween adfeseja druzjin rošgato interesi us awiatisteem eksperimenteem. Ari F o r l i a n i n a m, kuresch 1878. gadā isdarija mehginajumus ar sawu paschkonstrueto struhwes lidotaju nebija nekahdu panahkumu, tikpat mas sekmju bija ari Truweram 1890. gadā ar sawu fantastiski pagatawoto spahrnu lidotaju. Pirmo lidojamo maschinu us tehniski-finatnisteem pamateem usbuhweja 1891. g. anglis M a f f i m s, kuresch pehz tam nahkoschā gadā pagatawoja wehl kahda zitu konstrukziju, kura tomehr tāpat tā pirmajā nespehja isdarit nekahdus patstahwigus lidojumus, tadeht ka pehz daudsu inscheneeru domam ta bija par smagu un

zinat basnizas atdalischanu no walsts, kas esot nepeezeeschama. Wahzijas tagadejais reakjonarais politiskais wirseens, kura wadoschee elementi esot konserwatiweē un klerikaki, ari us stolu darot kaitigu eespatdu. Skolai wajagot buht patstahwigai un no basnizas neatkarigai. Tiziba lai esot it weena privatleeta. Bet tagad skolās mahzot dogmas. Garidsneeziba bes tam pastahwigi aplarojuse un wifabi nomelnojuse wiku, Šäckeli. — Ar sawu isstahschanos no basnizas wiasch faraujot pehdejās faites ar basnizu un zerot, ka radischotees ari ziti pehtneeki, kuzi tāpat darischo. Leelais dabas pehtneeks Ernsts Šäckels pehz sawas dabas ir reti laipns, lihdsjeetigs un kreetns, ihsta selta dwehsele, kam pateesiba un tuwatu mihlestiba par wifu augstakas.

Apfkats.

Walßis domeß darbiba.

Walßis dome turpina apspreeßt **tautßkolas lifum-projektu**. 10. nowembri tautas apgaismoschanas ministrs .K a f o turejis runu, kuras faturs ihsumâ schahds: Otto- bristu papildinajuma peenemschana eewehrojama mehrâ paleelinatu starpibu starp domeß un ministrijas projekteem. Tuwat neapßkatidams oktobristu usßtatus, ministrs aisrahda us to, ka starp wineem pascheem tomehr neesot weenprah- tibas schini leetâ: weeni gribot mineto papildinajumu zit- tauteeschu labâ, ziti — walßis. Tahlat runatajs aisrahda, ka waldibas un komißijas projekti ecwehrojama mehrâ pa- plaschinot mahtes walodas teeßbas, dodot tai tahdas tee- ßbas, kahdu tai lihds schim nebijis. Leels folis esot sperts — waj lai ejot wehl tahlat? Mahtes waloda zil- wetâ gutot tit dßki, ka ne ar kahdeem lifumeem to nepahr- weidoschot. Tahlat ministrs jautâ: „Gadijumâ, ja pa- pildinajumu peenemtu, waj pehz 3—4 gadeem zittauteeschu behrni runâs pa kreewisli?“ Wiaßsch domajot, ka wiß us to atbildeschot ar „ne“. Un ja peenemschot oktobristu pa- pildinajumu, tad dauds weetâs Kreewijâ kreewu waloda pahrwehrtischotees par ahrsemju walodu, kuru tikai reti kahds pratischot. Wißpirms nahßschotees zeest behrnu we- zakeem, sinot un paredsot, kahda grehta nahßtne buhs preekschâ wiwu behrneem dßihwê, nesinot kreewu walßis walodas, jo dßihwot walßi un neprast walßis walodu neesot teescham apßklauschami. Schee kaudis gan warbuht nefuh- tißchot walßis domei telegramas, bet zaur to jau wiwu no- daritais kaunums nemasinaschotees. Waj teescham tas buhschot japeereßs, ka pehz oktobristu papildinajuma pee- nemschanas kreewu walodas praschana eetu masumâ? Kreewu waloda preeksch katra Kreewijas eedßihwotaja dßihwê esot nepeezeeschama. (Sgi applauß starp labajeem un pa- dafai ari zentrá).

Walßis domeß 12. nowembra sehdi, ka „Pet. tel. ag.“ sino, wada knaßs **W o l k o n ß k i s**.

S h i n g a r e w s ahrpus deenas kahrtibas norahda, ka riht ir **P i r o g o w a** dßimschanas 100 gadu peeminas deena. Pirogowas ir weens no leelateem kreewu wiheem, pafaules passihstams sinatnu wihrs, ahrßis un humanists, weens no leelateem pedagogeem, un ari ahrpus sawas teh- wijas teef augsti zeenits kâ „Dßihwes jautajumu“ faze- retajs, kur wiaßsch parahdas kâ dßiki pahrleezinats kristigs zilweßs. Schingarews leef preekschâ godinat Pirogowu peemianu, norahdidams, ka winam, kâ weenam no leelateem Kreewijas dehleem, ir teeßba us to, ka wiwa peemianu go- dina Kreewijas representanti.

Preekschsehdetajs leef preekschâ godinat **P i r o g o w a** peemianu ar peezeßschanos no sehdekeem. Wiß peezeßas.

Turpina debates par mahtes walodu kâ mah- zibas walodu pirm mahzibas skolâs.

R o d i t ß c h e w s wehrsch usmanibu us to, ka netits fa- sneegts lifuma projekta mehrkis — kreewu walodas eemah- zischanas. Preeksch tam bes lifuma pawehles wajadßiga

ari skolneeka zenschanâs, kas teef modinata ar skolotaja liberalu istureschanos pret skolneeku un wiwa mahtes wa- lodu. Kur ta truhßt, skola eeaudsinâs skolneekeem tikai naidu pret mahzibas preekschmetu. Tikai brihwa griba un brihwa mahzischana war attihstit mihlestibu pret kreewu walodu. Leelakais ruffikators schini sinâ bija **L e w s T o l s t o j s**. (Applauß oposßijâ).

B o b r i n ß k i s 2. runâ par to, ka Galizijâ 6 gadus wezem kreewu behrneem speesch mahzitees kreewu walodu. Neatßihst ari runatajs muhamedanu prassjumus. Tahlat **B o b r i n ß k i s** aisßtahw Jewlogija preekschlikumu, ka mas- kreeweem, baltkreeweem un katoteem **S o l m a s K r e e w i j â** tizibas mahzibas mahzamas kreewu walodâ. Aisrahdidams us Galizijas skolu waldes zirkularu, ar kuru aisleegts skolâs istahrt **P u s c h k i n a**, **G o g o k a** un **T o l s t o j a** gihmetnes, runatajs Galizijas kreewu eedßihwotaju wahrâ peeweenojas **T o l s t o j a** godinaschanai. (Stati applauß pee labajeem un nazionalisteem.)

D i m ß c h a (potu kolo) oponê skolu ministrim, aisrah- didams, ka zittautibneeku behrnu wezaki nebuht nezeetis no ta, ja tee skolas kursu ismahzisees mahtes walodâ. Un kas atteezas us **B o b r i n ß k a** runu, tad ta ir nepeelaischama eejaußschanâs ahrsemju walßis politikâ; bet schis runas mehrkis bijis usturinat nazionalo naidu un schowinisma juhtas.

Referents **R o w a k e w ß k i s** resimê debates.

N o b a l s o j o t 16. puntu, kas par mahzibas walodu nosaka kreewu walodu, peenem komißijas redakßijâ ar **R o w a k e w ß k a** pahrlabojumu par nepareißtizigo tizibas mahzibu pasneeg- schanu. Zittautibneekeem religija mahzama mahtes walodâ. Wißus pahrlabojumus, kas atteezas us weetejo walodu tee- ßibu paplaschinaschanu, atraida.

S a h t luhßt zauri oktobristu pahrlabojumu, kas fastahw no 12 punkteem un reglementê mahzibas walodu zittautib- neeku skolâs. Preesteris **G e p e z k i s** runâ pret **G u k k i n a** preekschlikumu, ka **B e s a r a b i j â** moldawanu skolâs mahzibas pasneedsamas moldawanu walodâ. Preesteris **S u r a ß c h k e w i t ß c h s** leef preekschâ oktobristu pahrlabojumus at- teejinat tikai us **P o l i j u**, isnemot **S o l m a s** apgabalu.

Preekschsehdetaja weetu eenem **K a p u ß i n s**.

P u r i ß c h k e w i t ß c h s issaka zeribas, ka **oktobristu** samaitato waldibas projektu walßis padome islabos un no- rahda us oktobristu netaisno istureschanos pret daudsam wiwu aismirstam Kreewijas tautibam. Wiaßsch leef preekschâ oktobristu fastahdito nazionalitatu listi papildinat ar tßchul- tscheem, tßcheremiseem, mordwiineem, tßchiganeem, jakuteem, ostjakeem un daudsam zitâm tautibam. (Applauß pa labi.) **K r o p o t o w s** aisßtahw jau atraidito darba grupas pahrlabojumu. **K r u p e n ß k i s** protestê pret ne- luhgto **B e s a r a b i j a s** aisßtahwju usßtahschanos. Preesteris **S u d e r e n k o** (progr.) fuhdsas par to, ka komißija naw eewehrojuse ukrainu walodu un us to, zil grehti ir **M a s k r e e w i j â** mahzit walßis walodâ. Runatajs issakas par **L u t ß c h i z k a** pahrlabojumu, atteezotees us to, ka peelaischama

mahzibu pasneegschana mastreewu walodâ. *Wolkows* 2. prasa, lai burjateem atfauj mahzit wiku walodâ.

Schandals un *Gegetschkori* isslehg = schana. *Gegetschkori*, atbildedams *Gepezkim*, faka, ka winam naw teeßbas runat moldawanu tautas wahrda. Tahdas teeßbas naw winam, ka us 3. junija lituma pamata eewehletam, ka atfritejam, kas pahrdewis sawas intereses. (Labâ puse fajetas leels trofñis).

Preekschsehdetajs swana. *Trofñis* nemitejas. *Preekschsehdetajs* atstahj katedri. Sehdi pahrttrauz us pusstundu us kahrtibas ruffa pamata.

Sehdi atjaunojot, *preekschsehdetajs* pastaidro, ka winsch ne weenu reisi ween mehginajis pahrttraukt *Gegetschkori*, kas ne tikai naw greeßis nekahdu wehribu us peeshmem, bet ari us to ne, ka *preekschsehdetajs* winam nehmis wahrdu. „Ultrasdams par neespehjamu turpinat sehdi nemitigâ trofñi, es,“ *Kapustins* faka, „atstahju tribini, pahrttrauktams sehdi us pusstundu. Es uskrauju deputatam *Gegetschkori* par wainu ne tikdauds wina isteikumu, kas wispahri negahja pahri tam robescham, ko te par noscheloschanu peelaisch ziti oratori, zil *preekschsehdetaja* peeshmj u ignorechanu. Katram *preekschsehdetaja* swanam janodibina sahlê klufums. Par nepadoschanos scheem rihkojumeem, es leeku domei *preekschâ* isslehg *Gegetschkori* no trijam sehdem. (*Trofñis* pa kreiß, applauß pa labi.)

Gegetschkori konstatê, ka pirmais apwainojums triht nost, jo pehz pascha *preekschsehdetaja* atfinuma winsch naw gahjis pahr wispahri leetojamo isteikumu robescham. Kas atteezas us otro apwainojumu, tad winsch naw dñirdejis *preekschsehdetaja* peeshmes, täs naw ari pat atsihmetas stenogramâ. Bet *preekschsehdetaja* swanischanu winsch atteezina us *trofñnotajeeem* deputateem. „Rihkojumu par to, ka man teel nemts wahrds, es nedfirdeju un stenogramâ ari ta naw. Ja man uskrauj par wainu nepadoschanos *preekschsehdetaja* rihkojumam, — tad pateesiba te ir *preekschsehdetaja* apsiniga waj neapfiniga mischanas.“

Preekschsehdetajs, eewehrojot *Gegetschkori* pastaidrojumuß, atsiht par eespehjamu isslehg *Gegetschkori* tikai no schäs deenas sehdes. (*Stiprs* *trofñis* un protesta kleeðseeni pa kreiß.) Wairaki oposizijas lozekli grib isteiktees par balsoschanas motiweem. *Preekschsehdetajs* nedod neweenam wahrda. Ar 171 pret 123 *Gegetschkori* isslehdj us schäs deenas sehdi.

Schingarews, *Dsjubinßkis*, *grafs* *Uwarows* un *Tschaidse* runa par to, ka *preekschsehdetajs* pahrtahpis kahrtibas rulli. *Purischkewitßsch* wina *preekschsehdetaja* waras kritischschanu atsiht par nepeelaischamu un eeflata, ka ar to launa noluhkâ isleeto to, ka *preekschsehdetajs* schini weeta ir jauns, ideju pilns profesors un idealists. (*Stiprs* *trofñis* pa kreiß. Sauzeeni: „Tas neatteezas us leetu!“ *Sozialdemokrati* fauz: „Dodeet zitu *preekschsehdetaju*. Pasauzeet *Wolkonsti*.“) *Stipra* *trofñi* *Purischkewitßsch* beids sawu runu. *Preekschsehdetajs* fauz *Purischkewitßschu* pee kahrtibas.

Mikukows faka, ka kadetu frazija atbaltis wisus pahrlabojumuß par wisu walodu weenlihdfigam teeßbam

un tadeht dos sawas balsis par pahrlabojumeem, atteezotees us mahzibu pasneegschanu mahtes walodâ ukrainu, schihdu un mußulmanu skoläs.

PeHz tam, kad wehl daschi runajusch, *preekschsehdetaja* weetu eenem *Wolkonßkis*. Dome stahjas pee balsoschanas par oktobristu eesneegto nolikumu pirmo punktu. Ar scho punktu teel atkauts apgabalos ar potu, leischu, wahzu, tataru, igauku, *Latweeschu*, armenu, tschetu un grufinu eedsihwotajeem dibinat weenkasejas pirmmahzibas skolas ar mahtes walodu ka mahzibas walodu, ja tani apgabalâ, ko skola apkalpo us lauteem waj pilsehtâ, ir 50 behrnu skolu gados, kas neruna pa kreewiski. Scho punktu peenem ar fetoscheem pahrlabojumeem: *Leonowa*, ka mahzibas pasneedsamas burjatu un kalmiku walodäs; *Niselowitscha* — schihdu walodâ un *Juraschlewitscha*, kas leel *preekschâ* *Baltkreewija*, *Mastreewija* un *Holmas Kreewija*, katofu behrnus, kuri mahja runa *baltkreewu* waj *mastreewu* walodâ, mahzit *elementariskola* kreewu walodâ. Turymatos oktobristu nolikumus un punktus peenem gandriß bes debatem. Debates par skolu lituma projektu pahrttrauz.

Par nahwes foda atzelschschanu sakarâ ar *Tolstoja* peeminu. *Preekschsehdetajs* nolasa *sozialdemokrati* un kadetu peeprassjumu list nahloschâ sehde us deenas kahrtibas lituma projektu par nahwes fodu atzelschschanu, lai tiktu ispildita leela *Tolstoja* wehleschanas. *Pokrowßkis* II. ustur peeprassjumu, aisrahdidams, ka ar *Tolstoja* nahwi tautâ radusjes wehleschanas tikt jel pee weena no wina zildinateem idealeem. Nost ar nahwes fodu! Suhtigâ jaunatne pirmâ teiza: „Newaru kluset.“ Bet wakar walarâ ari strahdneeki atstahja fabrikas un, dseedadami „muhshigu peeminu“, ari teiza sawu „Newaru kluset“ un gahja paraklit peeprassjumu waltis domes *preekschsehdetajam* par nahwes foda atzelschschanu. *Sozialdemokrati* apfweiz sabschewibas spehku moschanos. *Tolstojs* ir miris, „lai dsihwo dsihwiba!“ *Nepaleezeet* ari juhs kurlu pret protestu, kuresch augs dñikumâ un plashumâ! (*Pokrowßka* runa wisu laitu pahrttraukta no leela *trofñschu* un sauzeeneem pa labi un no oposizijas applauseem.) *Dbrassjows* issaka protestu pret kreisso demonstratiwo usstahschanos, kuru kadeti un *sozialdemokrati* wedot sakarâ ar *Tolstoja* nahwi, kahda usstahschanas apwainojot leela raktse neeka peeminu. *Tolstojam* neefot neka kopeja ar *sozialdemokrateem*, darba grupu un schihdu kadeteem. Gan walidiba un waltis dome isskaidroschot tautai, ko *Tolstojs* mahzijis. Kad wiß *sozialdemokrati*, darba grupa un kadeti buhschot noslauziti no semes wirsus un isbeigschotees fleplawibas, tad wareschot stahtees pee nahwes fodu atzelschanas, jo wairs nebuhschot neweena, ko kahrt un schaut. Tagad turpretim tahds *preekschlikums* neefot wis leela tehwsemes dehla peeminas godinaschana, bet parastâ schihdu kadetu prowokazija. (*Stipri* applauß pa labi. *Trofñis* un sihtschana pa kreiß.) *Mikukows* doma, ka no fleplawibas wismasal teeßbas runat ir teem, kuri paschi naw tihri, lai us teem nekristu aisdomas. (Pa labi leels *trofñis* un sauzeeni: „Nost: Ahra, neleeti! Sauz pee wahrda!“) *Preekschsehdetajs* usazina *Mikukowu*

atfahrtot fawus wahrduš. **M i k u l o w s** pagreesčas pret preefšfehdetaju un atfahrtu fawu teikumū. **P r e e f š f e h d e t a j s** fawz **M i k u l o w u** pee fahrtibas. **M i k u l o w s** iffahdro, ka wina wahrdi nešihmejotees uš walšts domes lozektu tās dafas, kura runajot tehniifšhu walodā, bet uš tās dafas, kura warot faštahdit wairakumu preefšh kadetu preefšhliškuma peenemšchanas. **W i n ſ c h** domā, ka fozialifma ideja naw ſweſcha **T o l ſ t o j a** paſaules eefſtateem un ir pahreezinats, ka kadetu preefšhliškums nepahrtahpj leelā rafšneeka ideju aploku. (Applauſh pee opoſizijas. **S c h n a h t ſ c h a n a** pa labi.) **D ſ j u b i n ſ k i s** peeweenojas **P o t r o w ſ k a** eefſtateem un lihds ar wina tura par peenahkumu kopā ar tautas leynumu, juhmigo jaunatni, uſfaukt: "Noft or nahweš fodu!" (**S a h l e** wiſpahrejs trofknis. Applauſh uš galejo labo ſoleem.) **P u r i ſ c h k e w i t ſ c h s**, uſſtahdamees pret nahweš foda atzefšchanu, iffaka pahreelezibu, ka zentrs lihds ar labajeem fapratifšhot, uš kureeni winus weſlot wehl nepatahrtu lungu preefšhliškums. **M o t o w i l o w s** domā, ka pahrdſihwojamais laitmets neattauj eefuſtinat jautajumu par nahweš foda atzefšchanu. Pee nobalſoſchanas kadetu un fozialdemokratu preefšhliškums likt nahloſchā fehdē uš deenas fahrtibas likuma projektu par nahweš foda atzefšchanu teel atraidits ar 161 zentra un labo balſim pret 131 opoſizijas balſi.

W a l ſ t s dome 19. nowembra fehdē turpinajufe likuma projekta peenemšchanu pirmahzibas ſkolam. Leeta groſſijufes ſewiſchki ap 54. pantu, kureſch noſaka, ka par preefšfehdetajeem ſkolu padomēs (komifšjās) jabuht newis wairs tā lihds ſchim muiſchneeziabas marſchaleem, bet no ſem ſt w u un pilſehhtas domneeku ſapulzem eewehletām perſonam. Lihdiſchinejo fahrtibu aiſſtahw: **K r u p e n ſ k i s** un **b a r o n s** **F e l l e r ſ a m s**, kureſch uſſwer, ka ſewiſchki tagadejos demokratifto ſtrahwu laikos tautas iſglihtibas leetas preefšhgalā buhtu noſtahdami wihri ar mugurtaulu. Tahkal lihdiſchinejo fahrtibu aiſſtahw tautas apgaiſmoſchanas miniſtra beedrs **G e o r g i e w ſ k i s**, **P u r i ſ c h k e w i t ſ c h s**, **M a r k o w s** II., **R e k k u d o w s** (labais oktobriſts), **W i n ſ c h n e w ſ k i s** (labais) u. w. z. Wehleſchanas prinziyu aiſſtahw **R o d i t ſ c h e w s**, **G e g e t ſ c h l o r i s** u. z. Pee tam ſtarpabeju puſchu runatajeem noteel ſtarbas wahrdu ſmainas un pat lamaſchanaš. Tā **P u r i ſ c h k e w i t ſ c h s** lamā fawus pretineekuš par ſmirdoneem, ehſeteem. **R e k k u d o w s** ſaka, ka redſot tahduš zilwekuš, kahds ir **B u l a t s** (pee darba grupas peederigs leitis), nubesen daſchreif rodotees ſchehlums, ka dſimtuhſchanas laiki jau pagahjuſchi. **M a r k o w s** II. ſalihdſina muiſchneeziabu ar tauteem un kreimu, kaš weenmehr peldot pa wirſu, bet pahrejo fa-beedribu ar peenu un fozialifto ar — ſuhſalam. **R o d i t ſ c h e w s** atgahdina labas puſes runatajeem, ka wini ſche aizinati newis aiſſtahwet muiſchneeziabas privilegijas, bet no trona augſtumeem paſludinato wiſu fahrtu weenlihdiſhu. Behz tam, kad wehl dauds jauku un wehl jo wairaf nejauku wahrdu pa pilnam runats un abas puſes weena otrai pahrmetuſchas meloſchanu, mineto pantu peenem komifšjas redigejumā, t. i. ka ſkolu padomju preefſchahwjeem jabuht wehleteem.

Tapat ari zitus pantuš lihds 71. peenem bej jebfahdeem pahrgroſſijumeem komifšjas redigejumā, un daſcham titai peeſpauſchot kahdu maſal ſwarigu papildinajumu. Pret 56. pantu, kureſch noſaka, ka tautſkolu inſpektoruš nedrihſt wehlet par ſkolu komifšju bej padomju preefšhneekeem, uſſtahjas tautas apgaiſmoſchanas miniſtra beedrs **G e o r g i e w ſ k i s**, praſhdams, lai ſcho pantu labat pawiſam dſehſtu; bet wina praſhjums teel atſtahts neewehrots un ari ſchis pants peenemts komifšjas redigejumā.

N a z i o n a l i ſ t i un **l a b e e**, tā „**R u ſ t. W e b.**“ ſino, gribot panahkt, ka likuma projekti par **T o l ſ t o j a** peeminas godinaſchanu apſpreeſchami domes flehgtā fehdē. Newarot peelaifst, ka no domes tribines laſſſchot iſwilkumus no **T o l ſ t o j a** aiſleegteem rafſteem. Un waldbibas aprindās bihſtotees, ka jaunās debates walſts domē war atkal eewilnot wehl neapmeerinajuſchos fa-beedribu un meklē lihdsſektus, tā to nowehrt. Pret nodomu, apſpreeft **T o l ſ t o j a** peeminas godinaſchanas leetu domes flehgtā fehdē, iffaka no wiſam puſem proteſtu. Ari oktobriſti eſot pret to. Bet opoſizijas preefſchahwji, ka wini ne par ko to nepeelaidis, waja-dſibas gadijumā neatſafotees pat no atklahtas obſtrukcijas.

G u b e r n a s **k r o n a** **u g u n s a p d r o ſ c h i n a ſ c h a n a s** **e e ſ t a h ſ c h u** **l e e t ā.** Geſchleetu miniſtrijas uſdewumā weetejās ſemneeku leetu eefſtahdes (gubernas ſemneeku leetu eefſtahde un ſemneeku leetu komifari) eewahz ſhkas ſinas par ugunſapdroſchinaschanas leetu uš laufeem. Semneeku leetu komifareem wiſdrihſakā laika jaeeſuhta wiſu ſemneeku mahju ſarafſti lihds ar aiſrahbijumeem, kahdā ugunſapdroſchinaschanas beedribā un par kahdu ſumu katra mahja apdroſchinata; jaeeſuhta ari ſinas par to, kahdas priwatas ugunſapdroſchinaschanas beedribas, to ſtarpā ari ſawſtarpejās ugunſapdroſchinaschanas beedribas, rihtojas komifara eezirtni, ſem kahdeem nolihgumeem un kahdā apwidū tās darbojas. Behz eephejas jaeeſuhta priwato ugunſapdroſchinaschanas beedribu ſtatuti. **S c h i s** ſinas, ka dſirdams, teel eewahktas, lai weizinatu obligatorifto ehku apdroſchinaschanu gubernas krona ugunſapdroſchinaschanas eefſtahde, kurā jau tagad wiſas pagafu fa-beedribas ehlas peefpeefſti jaapdroſchina. Semneeku mahju apdroſchinaschanai ſchini eefſtahde ir par kawelli eefſtahdes ſtatutu no-teikums, kaš peemehrots **G e ſ c h - K r e e w i j a s** apſtahkteem un neattauj ſemneeku ſaimneeziabas (**двoрѣ**) ehlas apdroſchinat augſtal par 500 rbf. Eefſtahdes ſtatuti tiſchot behz weetejam wajadſibam pahrgroſiti un papildinati behz daſcheem gaudeem.

S e m e s **f a r g u s** **K u r ſ e m e** nahlamā gadā eefaukš uš 4 nedetas ilgu apmahzibu. Geſaukš toš, kuri ſchogad peefſtititi I. ſchkras ſemes fargeem. Geſaukſchanaš termiſch noliktš: **L e e p a j a i**, **G r o b i n a s**, **A i ſ p u t e s**, **K u l d i g a s**, **T a l ſ u** un **T u k u m a** aprintim uš 1. ſeptembri. **W e n t ſ p i l s** aprintim uš 6. martu, **B a u ſ t a s**, **J e l g a w a s** un **J a u n j e l g a w a s** aprintim uš 1. maju un **J l u ſ t e s** aprintim uš 9. ſeptembri.

N o **L u b a n e s**. Muiſchas ihpaſchneekš iffauzis no **R i g a s** mehrneeku, kuram lizis iſmehrit wairateem rentsſaimneekeem ſemi. Mehrneekš no pirmā laika iſturejees tā auſti, gandrihš pat nepeeejami, bet noſfahrdams ſcho par mulkibu un redſedams, ka iſnabts laba ſweja, ſahzis paſludinat ſaimneekeem augſtatu renti, tā nu kuram, zitam 50, zitam maſal. Saimneeki noturejuſchi ſapulzi baſnizas krogā un eewehlejuſchi kahdu **U.**, kam wairaf duhſchas, lai tuwojotees taſfaktoram ar 25 rbf. Schim ari laimejees. Ziti nu warejuſchi ſetot wina preefſchihmei. Taſfaktorš palizis tiſ paſemigs, ka ſahzis jau daſchu nakti pat dſihres ſwinet. **R o m a n i d a m s**, ka ilgi tā neees, laidis aplahrt ir pee tahdeem rentes ſaimneekeem, kureem nemehro. Tā eebraukufchi **R.** mahjās, kur papraſjis ſaimneekam lahpyſtas. **G e d u h r i s** pahri reiſes un tuhlin pateizis, ka 40 rbf. leelaka rente. **M i n e t a i s** **U.** ſaimneekam eefſchukſtejis, lai nu tiſ eſot gudrs. Saimneekš tuhlin par galwu, par kaſku uš tuwejo krodſtau behz alus. Mehrneekš tiſ peeteizis, lai 25 rubli buhtu weenā gabalā. Tagad minetais mehrneekš aiſlaidees lapās, panemdams lihds wehl daſchuš muiſchaj ſwariguš ruktus. Muiſchas pahrwaldneekš, tā ari ihpaſchneekš juhtotees ſewi aiſſfahrtuš, mekleſchot wainigo rotā un ſaukſchot pee atbildibas.

Jelgawa. Emila Dahršina peeminaš wakarš festdeen, 13. nowembri, bija pulzinajis pilnu leelo Latveeschu beedribas sahli un isdewas wisai teizami. Sahle bija puschkota un wina walidija dšikš klufums. Wisu skateeni bija wehrsti us ftatuwi, kur bija nostahdita nelaiķa aishahjušhā komponista gihmetne. Likās, tā skumjas sebras lidotu pa sahli un glaustos pee katras frds. Tad klusu pašchiras preeščkarš, tšpat klusu peezeķas publika no sehdeķeem un no jauktā kora, J. Mikelfona kunga wadibā, atflan schalzoschais, neišteizamu sahpu pilnais G. Melngaila komponetais un Pludona fazeretais „Nekwiems“ — Pamasām, palehndām . . . Koris peerahda, to winsch spehj. Tā eestudetu scho gruhto dseesmu un til labi to nodseedam es dširdeju pirmo reisi. Sewiſchti wardenas bija wihreeschu balšis.

Tad sekoja eewada wahrds no Artura Behrsina. Winsch ihfos wilzeenos raksturoja Emilu Dahršinu tā zilweku, tā kulturās darbineeku, tā musiki un kritiki, pašneegdamš ari ihfu biografiju. Dsejneeks J Kleinbergs schim wakarām bija fazerejis dšiki fajustu melodeklamaziju, kuru ispidbija loti ſilti pats autors, Kotrba meſcha raga un W. Leepina klaweeru pawadijumā. Pahreja programās data pastahweja tikai no Dahršina darbeem. G. Forſel = Roſentala kundse ſawā ihpatneja ispidbijumā preeščā zehla Dahršina „Kad buhs afras israudatas“, „Mahtes dseesma“, „Lewi atstahju“ un „Jaunibai“. Wiſas dseesmas wina dseedaja ekſpreſiwi, ar deesgan leelu eedſitinaſchanoš un komponista ispraſchānu. Sewiſchti leelu eespaidu atstahja „Mahtes dseesma“. Wehl japeeſihmē tas, tā Roſentala kdse, peh dšimuma buhdama gan ſomeete, wiſas dseesmas dseed deesgan labā latveeschu walodā. J. Korнета tgs ſchoreiſ bija labā fajuhsmā. Winsch ispidbija septinas Dahršina dseesmas un ſewiſchti iszehla „Reſignaziju“, „Sahpu ſpihtes“, „Spaneeſchu romanzi“ un „Teizi to ſtundu“. Wakaru noſlehdja no jauktā kora nodseedatā „Mehneſ ſtarus ſihgo“ un publika bej kahdeem applauſeem un troſchhna klusu dewas mahjās, ſkumdama par ſawu ſkūnu dsejneeku, kura wairs naw. Wakara eespaids bija leelš.

Prabwa par meſcha iſſkautſchānu. Jelgawas apgabala teeſa ſawā ſehdē 15. nowembri iſteeſaja apſuhdšibu pret Warſchawas maſpilſoni Alekſandru Bennigſenu, 51 g. w., par to, ka taš 1907. g., buhdams par graſa Schurwalowa Rundales muiſchas galweno pahrwaldneeku, neeewehrodams meſchu aiſſardšibas komitejas apſtiprinato meſcha ſaimneeziabas planu, pahrdewis toku tirgotajeem Schalitim un Natansonam Rundales muiſchas meſchā, Jaunjelgawas aprinkā robeschās, nozirſchānai 60,000 koluš un meſchu preeſch 5,000 kubikaſim malkas, nenofakot zehrtamo toku apmehru, uš kahda pamata tad mineteē tirgotaji 1907. g. beigās un 1908. g. ſaktumā nozirtuſchi bej meſcha ſaimneeziabas planā zirſchānai paredſeteem 36,885 koteem 9 werſchoku reſnumā wehl 63,442 koluš tani paſchā reſnumā un 30,823 koluš teewaluš par 9 werſchofeem. Pawiſam neſaſtanā ar planu nozirſts toku par 11,368 r. 4 kap. Teeſa noſpreeda ſodit Alekſandru Bennigſenu ar 11,368 r. 4 kap. leelu naudas ſodu par labu meſcha reſoram, bet malkat neſpehſchānas gadijumā eeſlodſit B. zeetumā uš 2 gadeem un bej tam wehl peedſiht no Bennigſena meſchu reſoram par labu izirſtā meſcha wehrtibu — 125,617 r. 16 kap.

Drā leetā taš pats Bennigſens bij apſuhdſets par to, ka par laiku no 1907.—1908. g., buhdams graſam Schurwalowam peederoſchās Rundales muiſchas galwenois pahrwaldneeks, patwarigi, neiſuhgdams meſchu aiſſardšibas komitejas atlauju, iſpoſtijis 40 deſetinu meſcha, ſaſtahwoſcha no daſchadeem gabalineem, pahrwehrdams toš par aramu ſemi.

Teeſa noſpreeda: ſodit winu ar 1924 rubl. leelu naudas ſodu meſchu reſoram par labu, bet malkat neſpehſchānas gadijumā, eeſlodſit zeetumā uš 6 mehneſcheem. „Sadſ.“

Ro Hārrijas (Igaunijā). Martinu wakarā Arijas Soodla krogā notikufe leela kauſchānāš ſtarp weetejeem naſchu waroneem, pee tam eewainoti wairati. Fabri deenas wehlat tee paſchi kauſchti ſaſawuſchees ar Kolkas kalpeem, kuri atgreefuſchees no degwihna weſchānas. Titai ar ſtraſchnitu palihdšibu isdewees kautinu iſbeigt. Seſchi wihri gulejuſchi ſawās aſniš un wiſa grihda krogā ar aſnim aptaſchita. Tā ſino wahzu awiſes peh; „Wirulanes“.

Peterburga. Domes ſinantschu komiſſija, tā „R. Slowo“ ſino, peen-hmuſe 600,000 rubl. kreditu zeetuma preeſchneeku un to paligu algaš paauſtināſchānai.

— Geſchleetu miniſtrš, tā „Pet. tel. ag.“ ſino, liješ Diſliſas gubernatoram preeſchā, iſſlehgat walšts domes lozelli Tſcheidſi no wehletaju ſarakſteem un balſotaju ſkaiſa, jo winsch nelikumigi eewehlets par balſotaju.

— Walšts domes kuluaros, tā „Ruſt. Slowo“ ſino, preeſchir ſewiſchku intereſi Gutſchtowa brauzeenam uš Zarſtoje Selo, ihpaſchi ſakarā ar runam un baumam par konſliktu ſtarp walšts padomi un domi. Gutſchtowam, tā runā, eſot bijufe isdewiba apgaiſmot walšts domes darbibu un aiſrahdit uš atteezibam ſtarp augſchejo un apaſchejo palatu. Sinojumā bijis ari minets par Tolſtoja peeminaš godinaſchānu no walšts domes puſes un aiſrahdits, jif gruhti iſwehletees lihdsekli, tā darit muhſchigu leelā rakſneeka peeminu.

— Uš eekſchleetn miniſtra Wiſpadewigalā paſinojuma par poſtu, kuru wehtra nodarijuſe Wolgas eetekas apwidu eedſihwotajeem un Raſpijas juhras peekraſtes ſahdſchās, Kungš un Keiſarš 21. nowembri atſihmeja: „Iſmalkat 10,000 rubl. no neparedſetu wajadšibu ſonda.“

Diwu muiſchneeſchu paſchnahwiba. Peterburgā noſchahwuſes kahdā weefnižā Wahrijas pawaliſneeze graſeene Seebach, 56 gaduš weza. Winaš ſomā atraſti daſchi ſinti naudas un adwokata wehſtules mantojuma leetā, uš to graſeene gaidijuſe. Neſen atpaſak graſeene ſchſchbrufeš no ſawa wihra, kurſch tagad dšihwojot Wahrijā. Graſeene pehdejā laiķā neeſot bijuſe gluſchi normalā prahtā.

— Tai paſchā nakti uš 23. ſeptembri noſchahwuſes baroneſe Reichel, 21 gaduš weza, kura pirms diweem gadeem beguſe gimnaſiju. Reichela kundſi nahjis apmetlet kahds bagats komerſants Webjenejens. Relaimes deenā, kad Webjenejens atkal eeradees paraſtā laiķā, baroneſe winu ſaſtapuſe. Jautadama: „Waj gribi — eš noſchahwuſes?“ Un turpat wina aju preeſchā noſchahwuſes. — Iſrahdas, ka graſeene Seebach jau bijuſe apſtiprinata par 200,000 rubl. leela mantojuma ihpaſchneezi. Alekſandra II. laiķā ſchi graſeene bijuſe weena no eewehrojamaſam un ſkaiſtaſajam galma freilenem.

Maſkawa. Troižas-Sergijewas kloſteri neſen titā nogalinats wirſmuhtš Anatolijs; tagad kloſtera tuwumā atraſts kahds jits nogalinats zilwekš. Iſmelleſchāna peerahdijuſe, ka taš ir weens no ſlepſawibas lihdsdalibneekem. Anatoliju nogalinajuſchi diwi poſluſchniki (tahdi, kaš ſa-gatawojas uš muhku kahrtu) un kahrs Sacharowš. Pehdejais apmeteē Maſkawā pee ſawa paſinas Antipowa. Schiſ pehdejais dewees uš kloſteri, lai buhtu klahſt pee Anatolijam nolauptās naudas dalſchānas un tijis nogalinats no teem paſcheem poſluſchnikeem. Poſluſchnika Alekſandra mitekli atraſta krajhrahmatina par 900 rubl. Apzeetinatas pawiſam 10 perſonas.

Sarkowā, 19. nowembri. Puſkſten 6 wakarā areſtantu nodakas atſlehdſneeku darbnizā mehginaja iſbeigt trihš katorſneeki. Nogalinajuſchi diwuš uſrauguš un

fagrahbuschi atflehgas un revolweri, wini issfrehja pagalmā, nogalinaja wehl weenu usraugu un trihs nahwigi eewainoja, bet tika nogalinati tanī brihdi, kad behga pahri sehtai. Ziti arestanti isturejās pašwi un turpinaja strahdat.

Odesa. Rahdā schejeenes weefnizā nosahfojās us schejeeni atbraufschais Jekifawetpoles polizijmeisterš Tschoglofows lihds ar kundsi. Tai pašchā istabā atrada ari noschraugtu wina suni. Atstahdā sīhmitē tee kuhds, lai suni apbeditu kopā ar wineem.

— Gaiša lidotajš Sainis isdarijs sche wairak lidojumus ar Farmana sistemas lidojamo mašinu. Beturtā lidojumā winam pazehlees lihdsi gaišā pašstamais rakstneeks Kuprins. Bet schoreis lidojamā mašina apšweedušes fahnis un no apmehram 20 asu leela augstuma nogahsusēs semē, saplihšdama sīhās pihtēs. Abi lidotaji tomehr itkā par brihnumu palikuschi weseli, dabudami titai weeglus nodrahsumus.

Kaufasija plošjās breefmiga wehtra, kura ūšowas un Kaspijas juhrās pastrahdajuse leelu postu. Weetam juhrās uhdens krašmalā issīla 5 werstes no krašta, tā ka daudsi kugi palita us faufuma, weetam uhdens atkal aīšfalojīs mahjas. Dauds kugu un laiwu gahjis bojā. Noslīhtuschi ari daudš zilweki un lopi. Astrachanas gubernators Sofolowstis 17. nowembri peesubtijs eesfchleetu ministram telegrafistu sīnojumu par breefmigo postu, tahdu nodarijuse leelā wehtra us Kaspijas juhrās un pluhdi ap Wolgas eetetu. Wišas nometnes starp Wolgas nestaitamām attekam un gar Kaspijas juhru esot applubdinatas. Eedsihwotaji glahbjotees us mahju junteem, seena laudem un augstakām weetam; lopi ejot bojā. Beetejeem newarot peetift ar palihdsības sneegschanu ne no juhrās puses ar kugeem, ne ari kahdā kahrtā no faufemes puses. Nelaimi paleelina leelā mehrā pehž pluhdeem usnabfuschaīs aufstums. Šmirkuschee laudis un mahjlopi eet bojā no aufstuma. Tagad pee apdraudetām weetam fahkot jau peetift ar sirgeem pa ledu. Ahrstu palihdsība stipri wajadšiga. Silito fatitfmi wehl nepanesamaku padara pilnigs telegrafa trublums applubdinatā apgabalā. Wišā, ap trihs werstes plaščajā applubdinatā apgabalā, starp sīmtām Wolgas attekam, telegrafš esot titai weenā pašchā weetā.

Baku. 17. nowembri. Nobeta nastas ruhpneežibā Romaniajā islausufēs mīlšiga nastas struhkla, kura 24 stundās dodot ap 40,000 pudu nastas.

Ziſiſa. Nepeeteekofchu sekmju pehž no I. puifenu gimnastijas 5. klases issweestais skolneeks, 17 gadus wejais Lawgeridse, nodubris koridorā ar dunzi skolotaju Trojki un gahsees tad us inspektoru, gribedams ari to nodurt. Bet te tam atnehmuschi eerozi un pašchu apzeetinajuschī. Tas atšinees, ka nodomajīs nonahwet wairak skolotaju.

Rahda latweeschu isfchotaja tragisfs listenis. Mums raksta kahds emigrants no Tschernajewas, Sejas aprinkī, Amuras apgabalā:

1907. gada pawafari no Jekabmeesta atbrauza us schejeeni emigrants Kruhtainis ar sawu gimeni un apmetās us dšihwi Baltijas zeemā. Ustaišija dšihwojamo ehlu, eestrachdaja semi; bet isgahjuschu rudenī pahrdewa sawu weetu un nopirta us Tschernajewas-Sejas pasta zeta, 20 werstes no stanizas, Tschernajewas mešcha widū mahjas, eerihfoja zefotajeem eebrauzamo weetu un pehdešā laikā nodarbojās ari ar tirdsneežibu. Schoruden septembra beigās, deenas laikā, wina mahjā eegahjuschi wairati laundari un ar zirwi noftuschi pašchu Kruhtaini, wina seeru un wina diwpadfmit gadus wežo meiteni un nolauptjuschi lihds 500 r. naudas. Wezala meita tai laikā bija isbraufuse us Tschernajewu eepirktees un laupitaji domadami, ka pee tās ari esot nauda, gahjuschi pa zetu tai pretim, fatikuschi un fabluschi to sīhdsinat dehš naudas, bet par laimi ne-

jauschi tai weetā usbrauzīs pastiljons ar pasta sirgeem un dascheem pasafcheereem, no kam laupitaji satrubfuschees un eemufuschi mešchā. Kā dšied, tad laupitaji no kasakeem faherti un nolaupitā nauda ari wineem atnemta. Nelaimigo gimeni turpat pee mahjam zeta malā apraka. 3 kapu kopinas un krusti rahda to weetinu, kur wini atdušas; šwešchas semes preedes sehri us wineem noraugas. Zif behdigi man ap širdi, wina kapu kopinas usstatot; reišē schurp zefojām us dšihwi ar wišjaukakām zeribam — un nu! „Latwija“.

Ahrsemes.

Wahzija itgadus eedsihwotaji pawairojas gandrihs par weselu miljonu. Waldibai tapehž weegli eespehjamš arween pehž kahda laika paleelinat kara spehtu. Nospreests armiju atkal paleelinat. Lihds schim Wahzijas armija meera laikā sneedsās pee 450,000 wihru. Tagad waldiba nolehmušē eesneegt reichstagam preefchikumu, paleelinat armijas fastahwu meera laikā fahkot ar nahkoschu gadu tahdā mehrā, ka lai 1915. gadā armija sneegtos pee 515,323 wihru. Schahdā staitā armija fastahwēs no 634 bataljoneem infanterijas, 510 eskadronem kawalerijas, 36 bataljoneem pioneru un dšelszetneeku un 23 bataljoneem wejunneeku. Šdenumi dehš armijas paleelinaschanas buhs weenreišigi 79 miljoni un katru gadu 18 miljoni marku leeli. — **Anglija** tagad pahrdšihwo kritifku laimetu. Patlaban Anglija plosas sīhwas tautas weetneeku wehleschanas zihnas. Ministru preefchneeks Ašwits, atlasdams tautas weetneeku namu un isfludinadams jaunās tautas weetneeku wehleschanas usizj tā fahot tautai augšchnama jeb lordu nama liktena isfchirschanu. Ja uswarēs lihdsfchinejās radikalās ministrijas peekriteji, tad lordu (augšch-) nama teešības beš schaubam tiks stipri ween aprobeschotas waj augšchnams pat tiks pa wišam atzelts. Ministrijas uswaras gadījumā ari Trijai tiftu dotas pašchwaldibas teešības. Trija dabutu pate sawu parlamentu. Bet ja uswaretu konservatiwee, tas gruhsti tizams, tad, šinams, augšchnams paliftu un ta teešības daudš ja masleet tiftu apgraišitas. Tā ka konservatiwee tahlat usstahjas par **weenotu** Angliju, tad Trija nekahda parlamenta nedabutu. Radikalā Ašwita ministrija beš schaubam uswaretu, ja ta isleetodama apstahklus sawā labā nebuhtu tik kraš usstahjusēs pret seeweeschu wehleschanas teešbam, itkā seeweetes nebuhtu tahdi pašchī zilweki tā wihrefschī, par ko Ašwitam seeweetes nereti usbruhl. Tahlat daudšas Anglijas weenības draugus atbaida tas, ka Ašwits speests eet kopā ar ireem un sozjaldemokrateem. Wini Trijas atsewifschā parlamentā eerauga Anglijas leelwalstš sadrupschanas pašahkumu, jo pehž Trijas, tā tee domā, waretu atdalitees ari Skotija un tad pehž wina domam Anglijas kundšibai un warai buhtu gals. Radikalai Ašwita ministrijai turpreti par labu nahš tas apstahklis, ka tauta šina, ka no lordeem nekahdas reformas naw šagai-damas un reformas tauta tura par nepezeeschami wajadšigām. Nu, redšēs to angli iswehlesees. — **Franzijas** šino par nopeetnām pluhdu breefmam, kuras apdraudot Normandijas deenwidus apgabalus, kur Rajenas pilsehtā leelus saudejumus nodarijuse Ornas upes pahpluhschana. Wiš pagrabi pahrpilditi ar uhdeni, kuresch fahjis eepluhst ari apafschahwu dšihwoftos. No mahjam, kuras atrodas us Ornas upes krašta, eedsihwotaji peespeesti iswilttees. Daudšas fabrikas un drukatawas apstahjuschas un fatitfme pahtraukta us leelakeem apgabaleem. Bojā gahjuschas ari zilweki dšihwibas. — **Italijas** tautas weetneeku namā appreeschot ahrlieetu ministrijas budšchetu, ahrlieetu ministrs San Dschubiano, plaščakti pašlaidrojis

waldbibas ahrejo politiku, kura isejot us meera un lihds ar to us teritoriala „status quo“ (tagadeja stahwokka) ustu-reshanu. Tomehr, nepeeteefot ar meeru ween, wajadfiga esot ari pahreleziba par tahda pastahweshanu, lai waldbiba meeriga gara waretu turpinat sawu darbibu eefshejo reformu ishweshanas fina. Italijas ahrejaj politikai neesot nekahdu paslehytu nodomu, bet ta isejot weenigi us to, lai tikt safnegti tee mehrki, kuras tautas weetneeku nams jau wairat reises atklasti atfinis. Trejsabeedriba esot schas politikas droshakais pamats, pee kam Italija sawu beedrenu starypa eenemot pilnigi lihdsigu weetu, ka to peerahdijuschas farunas un isflaidroschanas Florenze, Berlinē, Salzburgā, Ischlā un Turinā. Schajas farunas neesot nemas apspreests jautajums par trejsabeedribas atjaunoshanu waj ari kahdu noteikumu pahrgroschanu. Wifu triju waldbibu zenschanas pilniga weenprahtibā isejot us meera un teritoriala „status quo“ ustureshanu, eewehrojot **Turzijas un Balkanu pusfala** walstinu neaiffkaramibu, kura trejsabeedriba nowehtot meerigu attihstibu. Italijas firsniga draudiba ar **Franziju, Angliju un Kreewiju** stahwot pilniga lihdsiwarā ar trejsabeedribas garu un Itelijas firsniga un lojala istu-reshanas pret wisam walstim nodroschinajot winai wispahreju ustizibu. Pee politiska apwahrschana neesot nekahdas eefshmes, kuras waretu nowest pee nesatizibas ar Austro-Ungariju, jo ari neezjee robeschu strihdi esot jau isfchirti meera zeka. Eschetru aiffargu walstju weenprahtiba esot usturessje meeru ari Balkanu pusfalā un isdarijuse pakalpojumu Turzijai un Greekijai. Kretas tautas sapulzes pehdejais nolehums stahwokka nebuht nepahrgrosot, jo aiffargu walstis paleefot neschaubigi pee sawas apaemshanas ufturet „status quo“ un sultana suweranitati. **Turku** awise „Tanin“ nodrutā weseļu rindu dokumentu, kuri atrasti pee kratishanam un apgalwo, ka **Bulgarja** flubinjuse us nekahrtibam **Makedonija**. Stary dokumenteem ir zara Ferdinanda sekretara Dobrowitscha wehstule no 1903 g. 22. dezembra, kura suhtita bulgaru komitejai Monastira. Dobrowitschs pateizas Ferdinanda wahrda par issazitam juhtam, dod padomu buht stingreem un pazeestees, jo Ferdinands esot apbehdinats bulgaru gruhta stahwokka deht un gahdajot par wina uslaboshanu.

Halle, 26. (13.) nowembri. Halles uniwersitates lauffaimneezibas institutu beidsa latweets Ernests Bauers no Ramkas (Widsēmē).

Berlinē, 27. (14.) nowembri. Ehrlicha-Gata preparats nahks wispahreja pahrdoshana nowembra beigās sem nosautuma „Salvarsan“.

Romā, 4. dez. (21. now.). Insheneers Kammarota ar sapeeri Kastellani pazehlas ar biplanu leelā augstumā. Aparats nokrita, Kastellani nosfirts us weetas. Kammarota nahwigi eewainots.

Mesina, 30. (17.) nowembri. Pilsehtas operas namā zehleenu starybrihdi pasihstamo dseedataju Hamiltona jaunundfi noschahwa winas mihtakais, kusch pehz tam pats mehginaja noschautees. Winsch peeder pee weetejam augstimanu aprindam un isfchkehrdejis kopdsihwē ar scho mahflineezi leelas sumas naudas, bet pehz, kad winam naudas peetruhjis, wina to atstahjuse.

Mujorkā, 27. (14.) now. Rudshersejas walsti no-dega Peperbosas sabeedribas fabrika, pee kam sadega 40 meitenes-strahdneezes, kuras newareja atrast isejas, bet 14 nosfirts, lehdamas zaur logu.

Muhju bildes.

Pasneedsam schai burtnijā kahdu jaunatrustu flawenā Rembrandta glesnu, kura leelais mahflineeks glesnojits

melancholiki, kusch fteptiski druhmi raugas us wifu pasaulē. Debess karaleenes faules stari wina neeepreeze, pukites preesch wina neseed, wiasch tik reds, ka wis, kas ir, seedots isnihzibai. Wifs sem faules ir gekiba. Nam nefa, kas buhtu zeenigs muhscham pastahwet. Skaiti leelais glesnotajs to wifu isitezis krahfās. — Us nahwes gultas redsams leelais kreewu. Djeineeks Lews Tolstojis. Zil meerigi tas guk! Rā peemidjis. Basnizas lahsti tam naw warejuschi panemt swheta meera. Kura dwehsele flaidra un firds tuwaku mihlestibas pilna, tas ir ihst Deewa behrns un meera tam nekās nespehi atnemt. — Par awiatiku un awiatikas attihstibu skat. sishmejumus un atteezigo aprakstu daschadu rakstu nodatā.

Grahmatu galds.

Redakzijai peefuhtitas schahdas jaunās grahmatas:

Margareta Böhme. **Widas Isbeu dshwes stahst.** „Kahdas krituschas deenas grahmatas“ beigās. Romans. Tult. M. Isdemis L. Upeneeks, Wauskā. Matkā 1 rbl. 25 r.

G. Landsberga Latweeschu Kalendars ar bildem. 1911. g. Peelikumi: 1) Laumu brauzeens. Pehz M. Demeras glesnojuma. 2) Bezi draugi. Pehz E. Grignera glesnojuma. 3) Kabatas kalendars 1911. gadam. — Jelgawā, G. Landsberga apgahdiba.

Jaunais Kalendars. 1911. gadam, kam 365 deenas. Sastahdijis Alftabarga. Riga, 1910. g. Karla Behrsina grahmatu tirgotaras apgahdiba, Terbatas eelā Nr. 14. Rigas Tirgotaju beedribas namā.

Walejas wehstules.

W. — sam. — **R.** Sanehmām.

Gr. — 3. Zuhju dsejotus newaram isleetot. Politika un tendenze ween wehl neistaisa dseju. Dseja paleef dseja ari wehl bes politikas un tendenzes.

Redaktors: Dr. philos. P. Sālits.

Shpachneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Schim schurnala numuram ir peelirts prospekts par ismehginatu un atsihtu sewischtu spehzinashanas lihdselli

„Dr. Hommel'a hematogenu“.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peedahwa

eekshsemes un ahrseemes wihnus,

kā ari konjaku „Royal“,

stipru wihnogu wihnu 50 k.

sekoshās filialēs:

Suworowan. Dsirnawu eelu stuhri,

Jelgawas schofejā Nr. 12,

Ahgenskalnā, Mescha eelā Nr. 4a,

Petschal tunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Bez-Rigas stuhri.